

30745

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

M.Sait İŞILDAK

FİNANSAL KİRALAMA - TÜRKİYE UYGULAMASI -

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Y.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASMA BİRİMİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Prof.Dr. R.Metin TÜRKÖ
ERZURUM - 1994

ÖZET

Bu çalışmada, ülkemizde 1985 yılından bu yana uygulanmakta olan, ancak tarihi oldukça eskilere dayanan kiralama faaliyeti incelenmiştir. Öncelikle kiralamanın kavram olarak tanımı verilmiş, ülkemizde ve diğer ülkelerde rastlanan kiralama türlerine değinilmiştir. Kiralamanın, kiraya veren, kiracı ve ekonomi açısından diğer finansman yöntemlerine göre ne gibi üstünlükler taşıdığı incelenmiştir.

Kiralamanın diğer alternatif finansman yöntemleriyle mukayesesi yapılarak örneklerle izah edilmeye çalışılmıştır. Ülkemizde kiralamanın muhasebe uygulamasındaki eksiklikleri ve uluslararası alanda geçerli olan muhasebe standartları, kiralama türleri itibariyle incelenmiştir. Türkiye'deki yasal ortam ve bu yasalardan doğan sonuçlar incelenmeye çalışılmıştır. Ülkemizde kiralamanın yoğunlaştığı alanlar ve sıklıkla uygulanan türleri belirtilmiştir. Son olarak ülkemizde yerleşik bulunan kiralama şirketlerinin yapmış oldukları kiralama örnekleriyle pratik yönü ele alınmıştır.

ABSTRACT

In this study, leasing which is historically a very old method but is being applied in Turkey Only since 1985, has been studied. Fistly, leasing has been defined as a term, then its different applications in other countries and Turkey has been examined. It has been examined in contrast with the other financing methods to see how it is superior or deficient in view of the lessor, lessee and economics.

Leasing has also been analyzed with several examples comparing with the other alternative financing methods. It has been examined taking into consideration of the deficiencies in the application of accounting in Turkey and the standart accounting in international field considering the kinds of leasing. Legality in Turkey and its consequences on leasing has been examined. Where exactly the leasing has been frequently used in Turkey and the frequently used kinds has been pointed out. Finally, some of the application of the well known leasing companies in Turkey has been given as example.

ÖNSÖZ

Son yıllarda hızlanan bilimsel ve teknolojik gelişmeler yeni yatırımlara sahne olmaktadır. Endüstriyel alanda ilerlemiş olan ülkeler, sürekli yeni teknolojilere yatırım yapmakta ve bu yatırımlara yeni fonlar bulma yoluna gitmektedirler. Kaynak sorunu sadece bu ülkelerde değil ülkemizde de fazlaca görülmektedir.

Ülkemizde de ihtiyaç duyulan finansman kaynağının oluşturma çabalarına kiralama bir ölçüde çözüm getirmiştir. Alternatif finansman kaynağı olan kiralamanın iyice anlaşılması ve yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Kiralama işlemlerinin artırılması ve yatırımcıya mal edilmesi açısından araştırmaların artırılması gerekmektedir. Yapılan bu çalışmayla, kiralamanın yasal ve teorik yapısının uygulamayla bütünleşmesine gayret edilmiştir.

Tez konusunun seçiminden, tamamlanmasına kadar, bilgilerine baş vurduğum tez danışmanım Prof.Dr. R.Metin TURKO'ya yardımlarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca, çalışmalarımda yardımlarını esirgemeyen Doç.Dr. M.Suphi ORHAN ve Doç.Dr. Resat KARCIOĞLU'na teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZET	1
ABSTRACT	11
ÖNSÖZ	111
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM : GENEL OLARAK FİNANSAL KİRALAMA (LEASING)	3
1.1. Finansal Kiralama Kavramı	3
1.2. Finansal Kiralamanın Türleri	4
1.2.1. Finansal kiralama	4
1.2.2. İşletme veya Hizmet Kiralaması	7
1.2.3. Yurt İçi Kiralama	8
1.2.4. Yurt Dışı Kiralama	10
1.2.5. Satışa Yardımcı Kiralama	10
1.2.6. Tam Ödemeli Kiralama	10
1.2.7. Tam Ödemesiz Kiralama	11
1.2.8. Doğrudan Kiralama	11
1.2.9. Dolaylı Kiralama	11
1.2.10. Satıp-Geri Kiralama	12
1.2.11. Trampa Kiralaması	12
1.2.12. İyileşen Kiralama	13
1.2.13. Seken Ödemeli Kiralama	13
1.2.14. Deneme Süreli Kiralama	13
1.2.15. İhtisaslaşmış Hizmet Kiralaması	14

1.2.16.Ortaklık Toluyla Kiralama	14
1.2.17.Gerçek Kiralama	14
1.2.18.Vergi Kiralaması	14
1.2.19.Alt Kiralama	15
1.2.20.Net Kiralama, Net Net Kiralama, Brüt Kiralama	15
1.2.21.Kapalı ve Açık Sonlu Kiralama	15
1.3. Finansal Kiralamanın Avantaj ve Dezavantajları	16
1.3.1.Kiracı Açısından	16
1.3.2.Kiraya Veren Açısından	22
1.3.3.Ekonomi Açısından	22
1.3.4.Dezavantajları	24
İKİNCİ BÖLÜM :FINANSAL KİRALAMANIN DEĞERLENDİRİLMESİ	25
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM :FINANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ	38
3.1. İşletme Kiralamaları	39
3.2. Kiracı Açısından Sermaye Kiralaması	40
3.3. Kiraya veren açısından Sermaye Kiralaması	42
3.3.1.Satış Tipi Kiralamalar	43
3.3.2.Direkt Finansman Kiralamaları	46
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM :TÜRKİYE'DE FINANSAL KİRALAMA	48
4.1. Tanım	51
4.2. Konusu	52
4.3. Finansal Kiralama Bedeli	52
4.4. Finansal Kiralama İşlemlerinde Süre ve sınırın Tesbiti	53

4.5. Finansal Kiralama Sözleşmelerinin Şekli ve Tescili	53
4.6. Finansal Kiralama Konusu Malın Satın Alınması	53
4.7. Kiraya Veren Şirketlerin Hukuki Yapısı	54
4.8. En Az Sermaye	54
4.9. Finansal Kiralama İşlemlerinde Sınır	54
4.10. Kiracının Hak ve Borçları	54
4.11. Kiraya Veren Şirketin Hak ve Borçları	55
4.12. İcra ve İflas Takibine Dair Hükümler	55
4.13. Sözleşmenin Sona Ermesi	56
4.14. Sözleşmenin Sona Ermesinin Sonuçları	57
4.15. Sözleşmenin Tabi Olduğu Hükümler	57
4.16. Teşvik ve Vergiye Dair Hükümler	57
4.17. Gümrüğe Dair Hükümler	59
4.18. İstisnalar ve Vergi Oranının Tesbiti	59
4.19. Katma Değer Vergisi	60

BESİNCİ BÖLÜM : YERLEŞİK KIRALAMA ŞİRKETLERİN

YAPMIŞ OLDUKLARI FİNANSAL KIRALAMA UYGULAMALARINDAN

ÖRNEKLER	61
SONUÇ	67
KAYNAKLAR	70
ÖZGEÇMİŞ	73
EKLER	
EK 1	74
EK 2	77

GİRİŞ

Dünya nüfus düzeyinin artması ve paralelinde refah düzeyinin artmış olması, ihtiyaçlar listesinin artmasına neden olmuştur. İhtiyaçların giderilmesi amacıyla bilimsel ve teknolojik çalışmalar hızlanmıştır. Bilimsel ve teknolojik çalışmaları gerçekleştirebilmek için de kaynak gereklidir.

İşletmeler, ihtiyaç duydukları fonları öz kaynak veya yabancı kaynaklardan sağlarlar. Kaynakların kıt olduğu günümüzde, ucuz ve avantajlı kaynak bulmak hemen hemen imkansız hale gelmiştir.

1930'lu yıllarda ABD 'de başlayıp günümüzde tüm dünyaya yayılan finansal kiralama yöntemi yatırımcılar tarafından çokça kullanılır olmuştur. Ülkemizde de, kanunların yetersiz olması nedeniyle 28.6.1985 yılında müstakil bir finansal kiralama kanunu çıkarılarak yatırımcılara sunulmuştur.

Orta ve uzun vadede etkili bir finansman yöntemi olan finansal kiralama hemen hemen her dalda kullanım alanı bulmuştur. Diğer alternatif finans kaynaklarına göre daha ucuz ve daha avantajlı olması, finansal kiralamayı cazip hale getirmiştir.

Aristo'nun " zenginlik bir şeye sahip olmaktan çok onu kullanmakta yatar" ifadesi, büyüklük ve verimliliğin mülkiyetin artışında değil onun kullanılmasında olduğunu

göstermektedir. Gelişmiş ülkelerde finansal kiralama uygulamalarının artmasının nedeni, ekonomiye sağlayacağı avantajlardan dolayı teşvik ve vergi avantajı gibi unsurlarla desteklenmiş olmasıdır. Gelişmemiş ülkelerde geleneksel bir konum arzeden finansal kiralama, teşvik ve vergi avantajı gibi unsurların olmayışı yanında, gelişmesini engelleyici unsurların olmasından dolayı gelişmemiştir.

Bu çalışmada, finansal kiralamanın tüm yönlerini ele alarak ülkemizdeki uygulamasını ve uygulamadan doğan sonuçları incelemeye çalıştık.

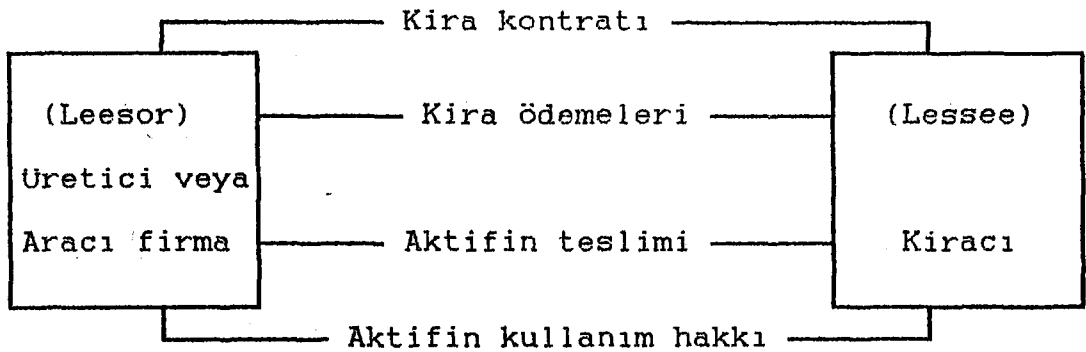

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK FİNANSAL KİRALAMA (LEASING)

1.1. Finansal Kiralamanın Tanımı

Finansal kiralama, doğuşu ve gelişimi açısından batı kökenli olduğu için türkçeye uyarlamada tam bir etkinlik sağlamış değildir. Yabancı kaynakların genelinde, finansal kiralama, periyodik kira ödemeleri karşılığında belirlenen bir zaman süresince mülkiyetin sadece kullanım hakkını kiracıya devreden özel mülkiyet sahibi (gerçek veya tüzel) ile kiralayan arasında yapılan bir anlaşma şeklinde tanımlanmıştır(1). Aşağıdaki şekilde görüldüğü üzere kiralama anlaşmalarında en az iki taraf bulunmaktadır.

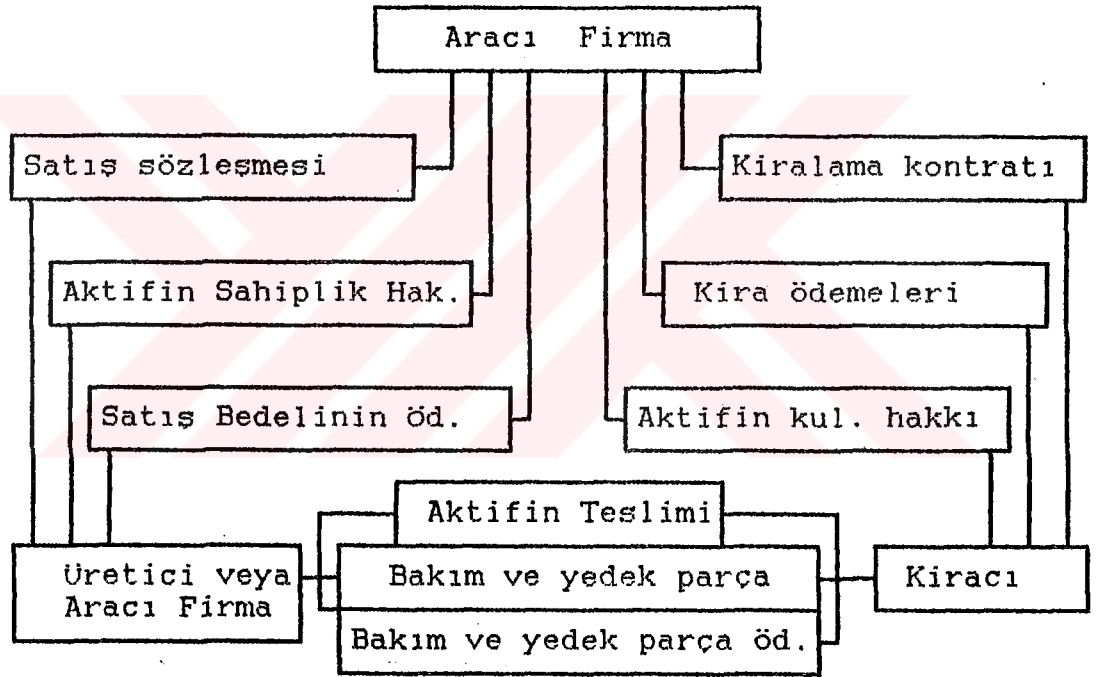

Sekil 1.1 iki tarafı bulunan Kiracı ve Kiraya veren ilişkisi.

1-Michel Selosse, *Corporate Finance: A Model Building Approach*, 2nd ed., (Hatfordhire, Hall International Ltd.), s. 327.

Başka bir tanımda ise; Kiracı tarafından seçilip kiraya veren tarafından satın alınıp, hukuki mülkiyetinin kiraya verende, ekonomik kullanım hakkının (zilyetliğin) kiracıda kaldığı ve belirli bir süre için periyodik kira ödemeleri karşılığında kiraya veren ile kiracı arasında yapılan bir sözleşmedir(2).

Burada kiraya veren firmalar, kiracının ihtiyacı olan aktifi üretici firmalardan satın alarak kiralama olayına bir üçüncü şahıs olarak dahil olmuştur(3).

Sekil 1.2. Aracı, Kiracı ve Kiraya veren'in bulunduğu üçlü kiralama ilişkisi.

2-Nazlı Arıkel, "Finansal Kiralama", Hazine ve Dış Ticaret Dergisi, Sayı:4, Mayıs 1986, s.39.

3-Erden Kurtalp, Finansal Kiralama Kavramına Göre Finansal Kiralama (Leasing) Tanımı ve Hükümleri, T.Bakanlar Birliği Yayınları No:144, Ankara, 1986, 112 s.

1.2. Finansal Kiralamanın Türleri

Finansal kiralamayı sınıflandırılırken kiracı veya kiraya verenin coğrafi konumu, sözleşmeni süresi (bozulabilir veya bozulamaz), tarafların durumu ve yüklenilen sorumluluklar bakımından ele alınmalıdır.

1.2.1. Finansal Kiralama

Sermaye kiralaması olarakda bilinen finansal kiralama, orta ve uzun vadede vazgeçilmez net bir kiralamadır. İşletmelerin finansman sağlama amacından kaynaklanan finansal kiralama işlemlerine kanun koyucu, en az dört yıllık bir süre içinde anlaşmanın feshedilemeyeceği kaydını getirmiştir. Aktifin kullanım hakkının, ekonomik ömrüne uygun bir süreyle devredilmesini öngörür. Bu süre içinde, sözleşmenin taraflarca bozulmaması, kiracının ödeyeceği kira bedelleri toplamının malın elde edilme değerine veya en az önemli bir kısmına eşit olması finansal kiralamanın özelliklerindedir.

Malın bizzat kendine ve kullanımına ait tüm riskler kiracıya aittir(4). Bir kiralama kontratı;

1- Kiralama dönemi boyunca kiralanan aktifin ekonomik mülkiyetinin kiracıya devrini öngörüyorsa,

2- Kiralama anlaşmasıyla kira dönemi sonundaki hurda değer o günkü değerinin altında bir değerden satın alma hakkını kiracıya tanıyorsa,

4-Senem Uyanık, Proje Finansmanında Finansal Kiralamanın Rolü-Türkiye Örneği-, (TOBB Yayınları, Genel No:138, Ar-Ge:32, Ankara 1990, s.12.

3- İptal edilemeyen kira dönemi aktifin ekonomik ömrünün en az %75'ine eşit veya daha fazla süreyi içeriyorsa,

4- Minimum kira ödemelerinin bugünkü değeri kiralanan aktifin piyasa değerinin en az %90'ına eşitse finansal kiralama olarak kabul edilir (5).

Finansal kiralamalar, genellikle aracı kurumlar vasıtasıyla gerçekleşir. Kiracı, ihtiyaç duyduğu varlığı üretici firmalardan, fiyat ve mala ait özellikleri belirledikten sonra aracı kuruluşa aktifin finansmanını sağlaması için başvurur. Aracı kurum, genelde aktifi görmeden finansmanını sağlamak için üretici firma ile diyaloga girer. Aracı kurumlar aktif üzerinde fazla bir bilgiye sahip olmadıklarından aktifin, üretici firmadan alınması, montaj, bakım ve onarım gibi işlemler ve maliyetler kiracıya ait olur.

Ancak kiracı, finansal kiralama şirketinin üretici firmalara karşı garanti yükümlülüğü nedeniyle sahip olduğu hakları kullanabilir(6). Kiraya veren, mülkiyeti kendisine ait olan aktifi sözleşme süresince sigorta, vergi, resim ve harc giderlerini karşılamakla yükümlüdür(7). Genellikle bu tür kiralamalar, endüstri fabrikaları, depolar, parakende mağazalar, inşaat ofisleri, gemiler, ağır endüstri makineleri, hava

5-A.N. Mosaic and E. John Larsen, *Intermediate Accounting*, McGraw Hill Book Inc. Newyork 1982, s.808.

6-Zulfikar Kılıç, "Türkiye'de Yeni Bir Finansman Yöntemi: Leasing", *Hazine ve Dış Ticaret Dergisi*, Sayı:10, Kasım 1991, s.43.

7-Button E.Gup, *Principles of Financial Management*, John Wiley & Sons Inc., 2nd Ed. Newyork 1987, s.503.

taşıtları, rafineri donanımları arazi ve inşaatlarla ilgili konumlarda kullanılır(8).

1.2.2. İşletme veya Hizmet Kiralaması

İşletme kiralamaları, kısa dönem ve iptal edilebilir bir kiralamadır. Kira dönemi, yalnızca aktifin faydalı ömrünün küçük bir bölümünü içerir. İşletme kiralaması, genelde üretici ve kiracı arasında gerçekleşir. Kiralama süresi, en az 5 gün ila bir yıl arasında değişir(9). Genellikle, finansal kiralamaya ait özelliklerin birisini taşımayan kiralamalar işletme kiralaması olarak kabul edilir(10). İşletme kiralamasının belirlenmesinde;

1- Kiralama süresi, aktifin beklenen faydalı ömrüne oranla daha kısa olması,

2- Kiracı aktife uzun dönem ihtiyaç duymadığı takdirde, aktifi bırakma veya kiraya son verme yetkisine sahip olması,

3- Genellikle bu tür kiralamalarda bilgisayar, hafif makineler, otomobiller ve fotokopi makineleri gibi varlıkların sağlanması,

4- Bakım, onarım, mülk ve sigorta vergilerinin kiracı tarafından karşılanması gibi kriterler

8- Burton A. Kolb, *Principles of Financial Management*, Business Publication Inc., Plano, Texas, 1983, s.246.

9- Jerry A. Vitcone and Gordon S. Roberts, *Contemporary Financial Management*, A Bell & Howell Information Company, Columbus, Ohio, 1987, s.404.

10- Hayati Şahin, "ABD ve Türkiye'de Leasing Uygulamaları ve Karşılaştırması". *Vergi Dünyası*, Sayı:104, Nisan 1990, s.35.

kullanılmaktadır(11).

Kira dönemi kısa olduğu için kiraya veren, aktifi bir kaç kez kiraya verir. Aktifin faydalı ömrünün tamamı kiracıda kalmayacağından amortisman ayırımını kiraya veren yapar. İşletme kiralaması, çok geniş bir faaliyet alanına sahiptir. İşletme kiralaması veya finansal kiralamanın belirlenmesinde şu şekilde bir ayırım yapılabilir(12).

Sekil 1.3. Finansal Kiralama ile İşletme Kiralaması arasındaki ilişkisi.

1.2.3. Yurt İçi Kiralama

Aynı ülkede bulunan taraflar arasında yapılan

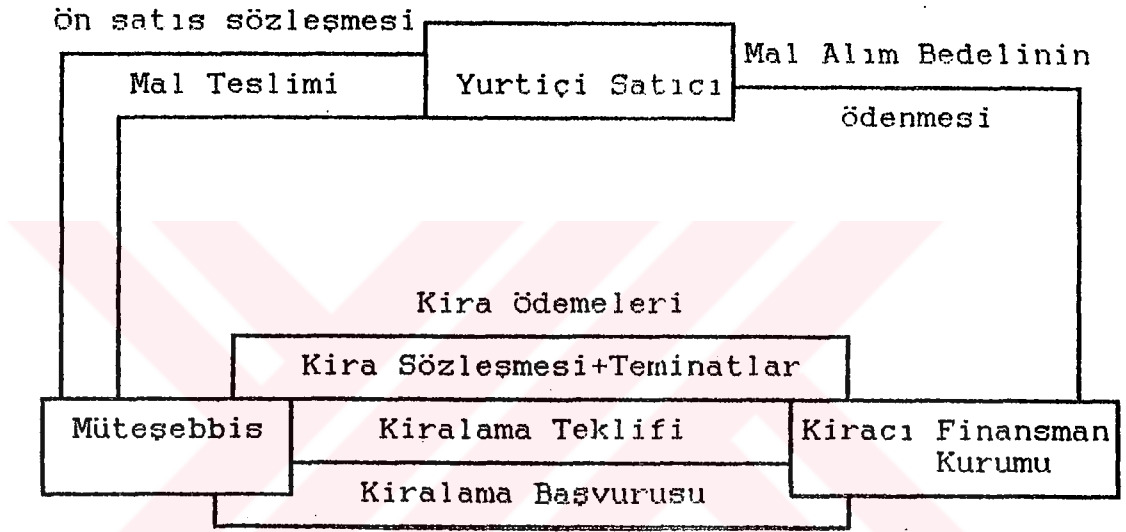
11- Burton A. Kolb, Study A Guide To Accompany Principles of Financial Management, Business Publications Inc., Plano, Texas, 1983, s.174.

12- Clark, s. 14

kiralama sözleşmesidir. Ülkemizde kiralama yapacak işletmelerin Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'na bağlı bakanlıktan ön izin almaları gerekmektedir(13).

Yurt içi kiralama ithalatsız ve ithalatsız olmak üzere ikiye ayrılır(14).

1- ithalatsız yurt içi kiralamalarda satıcı, kiraya veren ve kiracının aynı ülkede bulunması durumudur.

Sekil 1.4. ithalatsız yurt içi kiralama

2- ithalatsız yurt içi kiralamaları teşvikli ve teşviksiz olarak ikiye ayrılır. Teşvikli ithalat durumunda, kiracı ile kiraya veren aynı ülkeden, satıcı ise başka ülkededir. Kiraya veren şirket, kiracının teşvik belgesini devralarak kiralanacak varlığı yurt dışından satın alır ve kiraya verir. Ancak teşvik belgesinden dolayı, kira bedelleri düşük tutularak bu avantaj kiracıya yansıtılır.

13- Finansal Kiralama Kanunu, Kanun No:3225, Kabul Tarihi:10.4.85, (Resmî Gazete No:18795, Tarihi:28.4.85)
14- Finansal Kiralama (Leasing) Hizmetleri, Al Baraka Türk, Yayın No:4, Nisan 1989, s.10

Tesviksiz ithalat durumunda ise, yurt dışından kiralanacak varlığı kiraya veren, gümrük muafiyetsiz olarak satın alıp kiracıya kiraya verir(15).

1.2.4. Yurt dışı Kiralama

Üretici ve kiraya verenin aynı ülkede olması, kiracının ise başka ülkede olması durumundaki kiralama değildir.

Yurt dışı kiralaması teşvikli ve tesviksiz olarak ikiye ayrılır.

1- Teşvik belgesine sahip olan kiracının, yurt dışındaki kiraya veren şirketten (bu işlem genelde aracı bir kiralama şirketi ile gerçekleşir) gümrük muafiyetli olarak kiraladığı teşvikli ihraç kiralamasıdır(16).

2- Her hangi bir teşvik belgesine sahip olmayan kiracının, yurt dışındaki bir şirketten gümrük muafiyetsiz olarak gerçekleştirdiği tesviksiz ihraç kiralamasıdır(17).

1.2.5. Satışa Yardımcı Kiralama

Üretici firmaların mallarını pazarlamak için peşin ve taksitli satışlara ilave olarak müşterilere sundukları bir kiralama türüdür(18).

1.2.6. Tam Ödemeli Kiralama

Kiracının ödeyeceği kira tutarlarının toplamıyla

15- A.G.S. s.13.

16- A.G.S. s.18.

17- A.G.S. s.20

18- Ali Akca, "Finansal Kiralama ve Türkiye'de Gelişimi", Hazine ve Dış Ticaret Dergisi, Sayı:8, Nisan 1991, s.4.

aktife yapılan finansman, yönetim ve diğer giderleri içeren ve kiraya veren şirketin beklediği uygun bir kârlılık tutarını içeren kiralamalardır(19). Bu, ancak finansal kiralama sözleşmelerinde mümkün olur.

1.2.7. Tam ödemesiz Kiralama

Kira kontratının iptal edilmeyen dönemi içindeki kira bedellerinin toplamı, kiralanan aktifin maliyetini tam olarak karşılamadığı kiralamalardır(20).

1.2.8. Doğrudan Kiralama

Kiraya verenin, kiralanan aktifin maliyetinin tamamını borçlanmaksızın kendi kaynaklarından sağlayarak gerçekleştirdiği kiralamalardır(21).

1.2.9. Dolaylı Kiralama

Ekonomik ömrü uzun olan ve büyük sermaye gerektiren aktiflerin finansmanını sağlamak için geliştirilmiş kiralama türüdür. Dolaylı kiralamanın özelliği, az miktarda parayı riske atarak fazla maliyetli bir varlığın elde edilmesidir. Kiraya veren şirket aktifin finansmanını fazla riske girmeden düşük bir oranda (yaklaşık %10 veya %20 gibi) kendi kaynaklarından sağlarken büyük kısmını kredi kurumlarından sağlayarak elde eder(22).

Yatırım finansmanı birçok kreditor tarafından

19- Uyanık, s.23.

20- Akca, s.5.

21- Clark, s.19.

22- Kılıç, s.45.

sağlandığından kredi riskide azdır. Kiraya veren kiralanan aktifi, kira ödemelerini ve diğer avantajlarını teminat olarak gösterir. Kiracı açısından, dolaylı kiralamanın diğer kiralama türlerinden hiç bir farkı yoktur.

1.2.10. Satış ve Geri Kiralama

Mal sahibi kullandığı aktifi bütün haklarıyla birlikte kiralama şirketine satar. Daha sonra bir anlaşmayla aktifi tekrar geri kiralar. Satış ve geri kiralama, işletmelerin nakit ihtiyacına olan talebinden kaynaklanır. İşletme, aktifte bağlı bulunan değerini hareketlendirmek veya kısa vadeli olan finansmanı uzun vadeye çevirmek için bu yola baş vurur(23). İz diğeri ile gözükten varlığın yasal amortisman nisbetini yetersiz gören veya vergi avantajı sağlayamayan işletme, aktifi satarak yüksek bedelle kiralananmış gibi gösterip vergi matrahını düşük gösterebilir(24). Bu nedenle kiraya veren şirket vergi tasarrufu sağlarken, kiracı işletmede sermayesini artırmış olacaktır.

1.2.11. Trampa Kiralaması

Tamir etmelerdeki gecikmelerden ve bakım maliyetlerinden kaçınmak için kiracının, teçizatı değiştirmesine izin verdiği kiralamalardır(25).

23- Clark, s.19.

24- Emin Akgüç, Finansal Yönetim, 4.baskı, Can Matbaası, İstanbul 1985, s.227.

25- İskender Sengöçer, Dünyada ve Türkiye'de Leasing, 37 sayılı Dış Ticaret Bülteni eki, 1987, s.6.

1.2.12. İyileşen Kiralama

Teknolojiye ayak uydurması açısından modası geçmiş olan bir techizatın kiralama süresince direkt olarak değiştirilmesine izin veren kiralamalardır(26). Bu kiralama türü sadece üretici kiraya veren şirketler tarafından yapıldığı gözlenmektedir.

1.2.13. Seken Ödemelei Kiralama

Kiralanan aktifin kullanımının sadece yılın belirli dönemlerinde gerçekleşmesi durumunda belirli dönemlerde kira ödemesi yapılmasına izin veren veya bu dönemdeki nakit akımları kira ödemelerini karşılamaya yetmiyorsa, her yıl bu dönem içinde ödemelerin yapılmamasına izin veren kiralamalardır(27).

1.2.14. Deneme Süreli Kiralama

Kiracının isteği üzerine, kiralanan aktifin işletmeye faydasının olup olmayacağı veya işini görüp görmeyeceği endişesini gidermek için altı ay ile bir yıllı içeren bir deneme süresi tanınır. Bu deneme süresi sonunda kiracı aktifi devretmezse, kiralamış kabul edilecektir. Aksi takdirde işletme, bu deneme süresi içinde veya sonunda kiralama işleminden vaz geçme hakkına sahiptir(28).

26- A.Ş.Ş. m.6.

27- A.Ş.Ş. m.7

28- A.Ş.Ş. m.7

1.2.15. İhtisaslaşmış Hizmet Kiralaması

Kiraya veren şirketin, belirli bir malın kiralamasında uzmanlaştığı ve yaptığı kiralamalardır(29).

1.2.16. Ortaklık Yoluyla Kiralamalar

Aktifin pahalı oluşu nedeniyle tek kişinin kiralamaya gücü yetmediği ancak bir kaç kişinin bir araya gelerek kiraladıkları kiralamalarıdır(30). Sorumluluk bir veya birkaç kişi tarafından üstlenilebilir.

1.2.17. Gerçek Kiralama

Kiralama dönemi sonunda aktifin normal piyasa değeri üzerinden kiracıya satın alma hakkı tanındığı, aynı zamanda kiraya verennin yararlandığı vergi avantajını kiracıya yansıttığı ve kira ödemelerine giderlerin dahil edildiği kiralamalardır(31).

1.2.18. Vergi Kiralamaları

Kira bedellerinin, satın alma ile ilgili vergi kanunları ve teşvik kredilerindeki indirimlere göre belirlendiği ve taraflara vergi tasarrufu sağlandığı kiralamalardır(32).

29- A.G.E. s.5
30- A.G.E. s.6
31- Clark, s.18
32- Akca, s.6

1.2.19. Alt Kiralamalar

Kiracının kiraladığı aktifi bir üçüncü kişiye devretme hakkının tanındığı kiralamalardır(33).

1.2.20. Net Kiralama, Net Net kiralama, Brüt Kiralama

Kiralanan aktifin kullanımına ait tüm giderlerin kiracıya ait olduğu ve kira ödemelerine dahil edilmediği kiralamalar net kiralamalardır. Bu giderlere ek olarak aktifin hurda değerinin kiraya verende kalması net net kiralamalardır. Kira dönemi sonunda hurda değeri garanti edilenden düşükse kiracı bu farkı öder. Brüt kiralamalar, aktifin tüm bakım sigorta ve diğer giderlerini karşıladığı ve bu giderleri kiracıdan tahsil ettiği kiralamalardır(34).

1.2.21. Kapalı ve açık Uçlu Kiralamalar

Kiralanan aktifin kira dönemi sonunda kiraya verene devredileceği kesin olarak bilinen kiralamalardır. Açık uçlu kiralamalar ise, önceden belirlenen şartlara uyulması halinde aktifin mülkiyetinin kiracıya geçeceği kiralamalardır(35).

33- A.g.e. s.6

34- Uyanık, s.24

35- A.g.e. s.25

1.3. Finansal Kiralamanın Avantaj ve Dezavantajları

1.3.1. Kiracı Açısından

Bir malın mülkiyeti değil onun kullanımı verim getirir düşüncesinden hareketle işletmeler kiralama ile ihtiyacı olan aktifi başka kaynaklara gerek duymadan sağlayabilirler. Bu sayede malın satın alınması için ayrılan kaynakların başka alanlara kaydırılması veya sağlanmış olur. Aynı zamanda sabit kıymetlerin kısa vadeli fonlarla karşılanması riskini ortadan kaldırmaktadır.

Sabit değerlere yatırım yapılırken, kredi yerine nakit kullanılacak olursa bağlanan paranın işletmeye dönüşü oldukça uzun bir zaman alacaktır. Kiralama ile işletme, aktifi hiçbir harcama yapmadan elde etmekte ve işletip gelir sağladıktan sonra bir çok döneme dağılmış ödemeler yaparak böylece nakit sıkıntısına düşmekten kurtulabilmektedir(36).

Kiralamanın bir faydası da yatırımcıya %100 finansman sağlamasıdır. Kiralama ile, ihtiyaç duyulan varlığın finansmanı başka her hangi kaynağa gerek kalmadan sağlanabilmektedir.

Kredi kurumları teminat gösterebilen ve kredi şartlarını yerine getirebilen işletmelere öncelik tanıdıkları bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla küçük veya yeni kurulan işletmeler açısından kiralama, riski az, daha kolay ve bazen tek yoldur. Borçlanma potansiyeline

sahip işletmeler için ise, kiralama bilançonun aktifinde yeralmayacak ve rasyo oranlarını etkilemeyeceğinden borçlanma kapasitesine yardım edecek azaltmayacaktır(37).

Kiralanın varlık satın alma olayındaki gibi bilançonun aktifinde varlık olarak ve borç kredisi faizi gibi bilançonun pasifinde gider olarak gözükmeceğinden yatırım karlılığı oranı düşük gözükcektir(38). Bu ise, işletmeye vergi avantajı sağlayacaktır. Esasında, finansal tablolar işletmenin mali durumu hakkında doğru bilgiler vermesi gerekmektedir. Ancak kiralama konusunda bu gerçekleşmemekte ve rasyolar üzerinde, işletme lehinde bir durum oluşmaktadır. Rasyoların işletme üzerindeki etkileri aşağıdaki örnekte gözükmektedir.

A Firmasının Dönem Başı
Özet Bilançosu
(000)

A			P
Dönen Değerler	125.000	Kısa Vad.Borçlar	50.000
Duran Değerler	125.000	Özvarlık	200.000
TOPLAM	250.000	TOPLAM	250.000

İşletme 150.000.000 TL değerindeki varlığını kiralama yoluyla veya borçla satın alma konusunda karar verme aşamasındadır. Sabit varlığın ekonomik ve amortisman tabii ömrünün, 5 yıl olduğunu ve düz nisbetli amortisman ayırdığını kabul edelim. Kiralama süresi 5 yıl ve kira

37- Donald E. Kieso and Jerry J. Weygand, *Intermediate Accounting*, 3rd Ed., John Wiley & Sons Inc., New York 1980, s. 957.

38- R. Metin Türko, *Finansal Yönetim I*, Atatürk Üniversitesi Yayın Evi, Erzurum 1994, s. 356

ödemeleri ise, 86.500.000 TL'dir. Sabit varlığın alındığı gün itibariyle A firmasının özet bilançosu aşağıdadır.

A Firmasının Özet Bilançosu

	Kiralama ile	Kredi ile
AKTİF:		
Dönen Değerler	125.000	125.000
Duran Değerler	125.000	275.000
TOPLAM:	250.000	400.000
PASİF:		
Kısa Vad. Borçl.	50.000	80.000
Uzun Vad. Borçl.	—	120.000
Özvarlık	200.000	200.000
TOPLAM:	250.000	400.000

A Firmasının Özet Gelir Tablosu

	Kiralama ile	Kredi ile
Net satışlar	1.000.000	1.000.000
SMM (-)	250.000	250.000
Gayri safi satış kârı	750.000	750.000
Amortisman gideri (-)	25.000	55.000
Faiz gideri (-)	25.000	100.000
Kira gideri (-)	86.000	
Vergiden önceki kâr	613.500	595.000
Vergi (%50)	306.750	297.500
Net kâr	306.750	297.500

A Firmasının Özet Bilançosu

	Kiralama ile	Kredi ile
AKTİF:		
Dönen Değerler	763.500	745.000
Duran Değerler	100.000	220.000
TOPLAM:	863.500	965.000
PASİF:		
Kısa Vad. Borçl.	356.750	377.500
Uzun Vad. Borçl.	—	90.000
Özvarlık	506.750	497.500
TOPLAM:	863.500	965.000

Bazı önemli oranlar:	Kiralama	Kredi
Cari Oran	2,14	1,97
Borç/Özvarlık	0,70	0,94
Borç/Aktif	0,41	0,48
Net Kâr/Satışlar	0,31	0,30
Aktif Devir Hızı	1,16	1,04
Faiz Ödeme Oranı	25,54	6,95

Görüldüğü gibi sabit varlığın borçla finanse edilmesi yerine kiralama ile finanse edilmesi, daha avantajlı gözükmemektedir. Oranların, borçla satın alma aleyhine sonuçlar verdiği gayet açıktır. İşletme varlıklarının devir hızı ve faiz giderlerini karşılama oranı daha fazla çıkmıştır.

Aynı şekilde kiralamayı seçmesi halinde, Finansal riskin daha az olacağı açıktır. Böylece kiralama yöntemiyle, sabit kıymetin satın alımı için kullanılacak

krediler başka alanlara kaydırılabilecektir. Veya borçla satın alma yoluna gidildiğinde yeni kredi bulma imkanları zorlaşacaktır.

Finansal kiralamada, kiracının önceden belirlenmiş sabit kira ödemeleri yapması gerekmekte ve bu da genellikle kiracının yararına olmaktadır. Çünkü yatırım yapılan varlık kiraya veren tarafından cari fiyatlarla elde edilirken kira bedelleri gelecek kazançlardan ödenmektedir. Böylece uzun döneme yayılmış borçlanmayla, enflasyona karşı bir korunma sağlanmış olacaktır(39).

İleri teknolojinin kullanılmasına imkan sağlar. Aktifin demode olma riskinin işletme kiralaması veya iylesen kiralama ile önlenmesi mümkündür. Varlığın mülkiyeti kiraya verende kaldığından teknolojik eskime riski kiracıya yansımaz. Aynı zamanda gelişen teknolojiye uyum sağlamak, finansal kiralama ile mümkün olacaktır. Bazı üretici firmalar kiralanen aktifi yeni teknolojiyle değiştirerek kiracıya büyük avantajlar sağlarlar(40).

İşletme veya deneme süreli kiralamalar, malın teknolojik olarak eskime ve işletmenin işini görmemesi gibi durumlar kontratın iptalini mümkün kılarak ortadan kaldırmaktadır. Kiracı, kira bedellerini ilgili olduğu dönem giderleri arasında göstererek vergi avantajı sağlayabilir(41).

39- Uyanık, s.19

40- A.g.e, s.22

41- Meral Tecer, "Yeni Bir Finansman Yöntemi: Finansal Kiralama", Anne İdaresi Dergisi, Sayı 4, Cilt 21, Aralık 1983, s.111

Gelir vergisi kanununun 41. maddesinde öngörüldüğü üzere kiralama için yapılan ödemeler gider sayılmakta ve vergi matrahından düşülmesine izin verilmektedir(42).

Ayrıca 3226 sayılı finansal kiralama kanununun 30. maddesine göre kiralama sözleşmesi her türlü vergi, resim ve harçtan istisnadır. Bu fon maliyetlerinin düşmesini sağlayan önemli bir avantajdır.

Finansal kiralama ile önemli derecede bir KDV avantajı sağlanmaktadır. KDV oranı, makina ve teçhizat için %1 oranına çekilerek ve stopaj vergisini %5 oranına çekilerek finansal kiralama işlemlerini teşvik edici hale getirilmiştir(43).

Kiralama sözleşmesi düzenlenirken, kiracının nakit akışları dikkate alınarak belirlendiğinden kiracıya önemli bir miktarda esneklik sağlar. Esnek kontratlarla, kiracının gelir beklentilerine göre (dönemin başında veya sonunda büyük ödemeler yapma, sadece belirli aylarda kira ödemeleri yapma, yada zaman içinde artan basamaklı kira ödemeleri yapma gibi) çok çeşitli ödeme planları hazırlanıp kiracının yatırım ve ödeme nedeniyle sıkışıklığa düşmesi önlenmektedir.

İşletmeler, yabancı kaynaklara yönelme yerine kiralamaya yönelirse diğer alternatiflere göre daha az maliyete katlanmış olacaktırlar(44). Belirli dönemlerde

42- Osman Okka, "Satınalma ve Kiralama Kararları", E.Ü. İ.İ.B.F. Dergisi, Sayı:7, Temmuz 1985, s.143.

43- Niyazi Berk, **Finansal Yönetim**, Bilim Teknik Yayınevi, İstanbul 1990, s.326.

44- Mustafa Özeler, Doğan Canbakkal, **Yatırım ve Finansman Sağlamaya Yönelik Kiralama (Leasing) Dünya ve Türkiye Uygulaması**, Araştırma ve Koordinasyon Kurulu Yayın No:1987/287, s.25

ihtiyac duyulan aktifi kiralamakla atıl kapasite önlenmiş olacaktır(45).

Tesvik belgesine sahip kiracı, tesvik belgesini kiraya veren şirkete devrederek onun sağladığı tüm avantajlardan düşük kira ödemeleriyle yararlanmış olur.

1.3.2. Kiraya Veren Açısından

Finansal kiralama, endüstriyel ve ticari alandaki kuruluşların finansman kaynaklarına bir yenisi olarak dahil olmuştur(46). Sabit değer mülkiyeti korunarak sigorta, bakım ve onarım giderlerinin kiracıya yüklenmesi riski azaltacak ve yeterli bir gelir getirecektir(47).

Kiracı yatırım tesvik belgesine sahipse gümrük muafılığı ve yatırım indirimi gibi teşviklerden kiraya veren yararlanacak ve bunu kiracıya da düşük kira ödemeleri şeklinde yansıtıacaktır(48). Kiracı kira dönemi sonunda satın alma hakkını kullanmazsa hurda değer kiraya verene kalacaktır. Ayrıca kiraya veren kuruluş aynı zamanda üretici ise yeni mallarını tanıtmaya ve pazarlamaya açısından iyibir fırsattır.

1.3.3. Ekonomi Açısından

Ulkemizde iç tatasarrufların yatırımları besleyecek nitelikte olmaması, fonların kısıtlı olması faiz oranlarını artırmış ve yatırımları olumsuz yönde etkilemiştir.

45- İ. Melih Baş, "Finansal Kiralama", Ekonomide Ankara, Sayı: 18, Temmuz-Ağustos 1987, s. 46.

46- Özeler, s. 25

47- Clark, s. 26

48- Tezer, s. 111.

Finansman sıkıntısının yaşandığı ve talebin bastırıldığı piyasalara finansal kiralama etkinlik getirmiştir(49). Belirli dönemlerde ihtiyaç duyulan aktif kiralama ile sağlamak atıl kapasiteyi önleyecektir(50).

Küçük işletmeler, finansman sıkıntısını veya yeni yatırımlara yönelmede oluşan fon kıtlığını kiralamayla giderebilirler. Dolayısıyla piyasaya canlılık getirmiş olurlar.

Kira bedellerinin borç olarak kiracı veya devlet bütçesinde gözükmemesi, dış borçlanma imkanlarının kısıtlı olduğu durumlarda, kamu kalkınma planları çerçevesinde yapılacak yatırımların finansmanını bütçe dışı imkanlarla sağlamak mümkün olur(51).

Finansal kiralamanın, yatırımları cesaretlendirici etkisiyle sabit sermaye yatırımları artmış ve işsizliğin azalmasına katkıda bulunulmuştur. Bu sayede ABD'de 1,2 milyon kişiye iş imkanı sağlandığı gözlenmiştir(52).

Kiralama vasıtasıyla, kesintiye uğrayan yatırımlarda devamlılık sağlanmaktadır. Kullanılmayan teşviklerin daha kârlı işletmelere devri mümkün olmaktadır. Bu ise, ekonomik durgunluğu önlemekte ve ekonomik istikrarı sağlamaya yardımcı olmaktadır.

Kiraya veren kuruluşların kiralama işlemi için ayırdıkları fonların doğrudan sabit değer yatırımına gideceğinden, banka kredilerinin kullanımında herhangi

49- Akca, s. 14.

50- Bae, s. 46

51- Teşer, s. 111.

52- Uyanık, s. 18.

bir sıkıntı ortaya çıkmayacaktır(53). Finansman kaynakları arasında rekabeti artırarak maliyeti düşürecektir.

1.3.4. Dezavantajları

Kira sözleşmelerinde, kiralanan aktifin kira dönemi sonunda satın alma hakkı kiracıya tanınmaması bir dezavantajdır(54).

Enflasyonun yatırımları etkilemesi nedeniyle sabit değerlere olan talep artmakta ve kiralamaya olan talep azalmaktadır(55).

Ülkemiz gibi az gelişmiş ülkelerde, ihracata konu mallar düşük teknoloji mallarıdır. Dolayısıyla, ihracat yapılamamakta ve ithalat yapılmasıyla da döviz kaybına neden olunmaktadır(56).

Kiralama anlaşmaları genellikle uzun vadeli-dir. Kiraya veren kuruluş faaliyetleri kaynak akışı ile sabitleştirilmiş gelirleri arasındaki dengeyi korumada sorunlarla karşılaşabilir(57). Ayrıca aktifin dönem sonu değerinin belirlenmesinde zorluk çekilebilir. Kiraya veren kuruluşlar, hemen hemen tüm riskleri diğer tarafa yükleme eğiliminde olduklarından, gerçekleştiremedikleri zaman risk oranı artacaktır(58).

53- Özeler, s.50.

54- Şengör, s.13.

55- Kılıç, s.54.

56- Tecer, s.112.

57- Cevat Gerni, *Die Ticaretin Finansmanı*, TOBB Yayın No Genel:139;Ar-Ge:55, Ankara 1990, s.113

58- Ag.ö, s.114.

İKİNCİ BÖLÜM

FİNANSAL KİRALAMANIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yatırım ve finansman kararları, normalde birbirinden ayrı olarak ele alınması gerekir. Kiralamada ise, her iki kararın birlikte ele alınması gerekir. Bu ise, kiralama kararının değerlendirilmesini zorlaştırmıştır.

Yatırım kararlarının finansman şekli değişse bile getirisi değişmemektedir. Dolayısıyla yatırımları finanslamadan doğan maliyet farklılıklarının incelenmesi yerinde olacaktır.

Minimum maliyetli finansman şeklini seçerken en çok kullanılan iki yöntem vardır. Birincisi, Net Bugünkü Değer (Net Present Value) yöntemidir. Yatırımın ekonomik ömrü boyunca elde edilmesi beklenen nakit girişlerinin belirlibir sermaye maliyeti kullanılarak hesaplanan bugünkü değeri ile nakit çıkışlarının bugünkü değeri arasındaki fark net bugünkü değeri verir(59).

$$NBD = \sum_{t=m+1}^n \frac{N.G_t}{(1+k)^t} - \sum_{t=1}^m \frac{N.C_t}{(1+k)^t}$$

Eğer aktifin ekonomik ömrü sonunda bir hurda değer olacağı söz konusu ise formül şu şekilde olacaktır.

59- A. Bulent Pamukcu, *İşletme Finansı*, Der Yayınları, İstanbul 1989, s. 51.

$$NBD = \sum_{t=1}^n \frac{N.G_t}{(1+k)^t} + \frac{H}{(1+k)^n} - \sum_{t=1}^m \frac{N.C_t}{(1+k)^t}$$

Formülde kullanılan ifadeler;

NBD = Net Bugünkü Değer,

N.G_t = t zamandaki nakit girişlerini,

N.C_t = t zamandaki nakit çıkışlarını,

H = Hurda değeri,

k = Sermaye maliyetini,

n = Yatırımın ekonomik ömrünü,

m = Yatırımın yapıldığı süreyi, göstermektedir.

ikincisi, iç verim oranıdır. Yatırımın nakit çıkışlarının bugünkü değerini, nakit çıkışlarının bugünkü değerine eşitleyen iskonto oranıdır(60).

$$\sum_{t=1}^m \frac{N.C_t}{(1+k)^t} = \sum_{t=1}^n \frac{N.G_t}{(1+k)^t} + \frac{H}{(1+k)^n}$$

Burada k, bize yatırımın iç verim oranını gösterir. Nakit giriş ve çıkışlarının, net bugünkü değerlerini anuite tabloları yardımıyla bulmak daha kolay olacaktır. Ancak bugünkü değerleri bulmada kullanılacak olan sermaye maliyetinin ne olacağı tartışma konusudur.

Yatırımdan beklenen verim oranını, sermaye maliyeti olarak kabul edip bugünkü değer hesaplanabilir. Eğer yatırımın projeye etkileri sermaye maliyeti yoluyla ele alınıyorsa, kâr payı ve faiz gibi ödemeler nakit akımlarında yer almazlar(61). veya kâr payı ve faiz gibi ödemeler nakit akımlarında yer alıyorsa sermaye maliyetine dahil edilmezler.

60- A. G. S. S. S. 41.

61- Uyarlık, s. 67

Kiralama ile sağlanan fonlar, işletmenin borç kapasitesini aynı oranda azalttığı kabul ediliyorsa, sermaye maliyeti Modigliani-Miller (MM) yaklaşımıyla bulunabilir(62).

$$(MM) k = r \times (1 - \lambda T)$$

Burada λ , işletmenin borç kapasitesine marjinal katkısı, yani her bir TL'lik kiralamanın işletme borç kapasitesinden azalttığı miktardır.

İşletme, kiralamanın borcun yerini tam olarak ikame ettiğini (yani: $\lambda = 1$) kabul ederse, $k = r(1-T)$ olur.

Kiraya veren şirketler, genelde bankalar olduğu için kiralama işlemleri ve kredi işlemlerinde aynı faiz oranlarını kullanacaklardır. Dolayısıyla, kiracının kiralamada belirleyeceği sermaye maliyeti oranı, borç kapasitesinden azaltacağı miktar olan faiz oranına eşittir. Her iki oranında aynı olarak kabul edilmesi sermaye maliyeti oranını $k = r \times (1-T)$ olarak almamızı etkilemeyecektir. Hem kiraya veren hemde kiracı açısından, MM sermaye maliyeti yaklaşımı kullanılarak kira taksitlerinin Net Bugünkü Değerini şu formülle bulabiliriz(63).

$$NBDkv = \sum_{t=1}^n \frac{L_t \times (1-T) + T \times D_t}{(1+k)^t} - \sum_{t=1}^m \frac{I_t}{(1+k)^t}$$

Hurda değer bulunması durumunda, formül şöyle olacaktır.

$$NBDkv = \sum_{t=1}^n \frac{L_t \times (1-T) + T \times D_t}{(1+k)^t} + \frac{H}{(1+k)^n} - \sum_{t=1}^m \frac{I_t}{(1+k)^t}$$

62- TURKO, s. 362.

63- A.G.S. s. 363.

Kiraya veren, aktif için yaptığı nakit çıkışlarının net bugünkü değerini karşılayacak, aynı zamanda kira gelirlerinin net bugünkü değerine eşitleyecek sermaye maliyetini kullanacaktır. Kiracı ise, kredinin yerini alacak olan sermaye maliyetini kullanarak kira taksitlerinin net bugünkü değerini bulacaktır. Konuyu bir örnekle açıklamaya çalışalım.

- 1- Yatırım tutarı 1.250.000 TL'dir.
- 2- Yatırımın ekonomik ömrü 5 yıldır.
- 3- Yatırım finansal kiralama ile yapılmaktadır.
- 4- Kira ödemeleri yılda bir defa eşit olarak yıl sonunda yapılmaktadır.
- 5- Vergi öncesi faiz oranı %52'dir.
- 6- Kurumlar vergisi oranı %48'dir.
- 7- Kiralama süresi 5 yıldır.
- 8- Yatırımın hurda değeri yoktur.
- 9- Düz nisbetli amortisman uygulanmaktadır.

ÇÖZÜM:

İşletmenin vergi sonrası sermaye maliyeti,

[$k = 0,52 \times (1 - 0,48)$] 0,25'dir. Anuite tablosunda, 5 yıl ve %25'e denk gelen değer; 2,6893'tür.

$$\begin{aligned} \text{NBD} &= -1.250.000 + (5\text{Yıl}, \%25) \times [(L_t \times (1 - 0,48) + 0,48 \times 250.000)] \\ &= -1.250.000 + 2,6893 \times (0,52L_t + 120.000) \\ &= -1.250.000 + 1.3984L_t + 322.716 \end{aligned}$$

$$L_t = \frac{927.284}{1,3984}$$

$$L_t = 663.104 \text{ Bin TL}$$

Aynı sermaye maliyeti oranının kullanılmasıyla kira taksitleri hem kiracı, hemde kiraya veren açısından eşit çıkacaktır. Kiraya veren, kiralamanın net faydasını sıfıra eşit ($KNF > 0$) veya sıfırdan büyük olacak şekilde belirleyecektir. Kiracı ise, kiraya verenin kabul edeceği en düşük kira bedellerini belirlemeye çalışacaktır. Yani, Kira bedelleri, kiracı ve kiraya verenin net faydalarının eşit olacağı ($KNF_k = KNF_{kv} = 0$) şekilde belirlenecektir.

Kiralama formülünde, $\sum_{t=1}^n \frac{L_t \times (1-T)}{(1+k)^t}$ kiralamanın

maliyetini, $I - \sum_{t=1}^n \frac{T \times D_t}{(1+k)^t}$ ise, sahip olmanın

maliyetini vermektedir(62). Örnekte kiralamanın maliyeti;

$$2,6893 \times [663.104 \times (1 - 0,48)] = 927.308 \text{ TL}$$

ve satın alınanın maliyeti,

$$[1.250.000 - (2.6893 \times 0,48 \times 250.000)] = 927.284 \text{ TL'dir.}$$

Küsuratlardan dolayı rakamlar arasında cüzi bir farklılık çıkmıştır. Yaklaşık olarak aynı çıkmasının sebebi sermaye maliyeti oranının aynı olmasıdır. Tablolar yardımıyla da kiralamanın net bugünkü değerini hesaplamamız mümkündür.

Çizelge 2.1. Dönem başı itibariyle kira taksitlerinin net bugünkü değeri.

1 Yıllar	2 Kira taksitleri	3 Vergi sonrası $2x(1-0,48)$	4 iskonto faktörü $3x(5Yıl, \%25)$	5 Net bugünkü değer $3x4$
1	663.104	344.814	0,80000	275.851
2	663.104	344.814	0,64000	220.681
3	663.104	344.814	0,51200	176.545
4	663.104	344.814	0,40960	141.236
5	663.104	344.814	0,32768	112.989
TOP:	3.315.520	1.724.070	2,68928	927.302

Kiraya veren, %40 oranında yatırım indirimi istisnasından yararlanabilmektedir. Bunu üç eşit taksitlerle itfa etmektedir. Varlığın kira dönemi sonundaki değerinin ise, 100.000 TL'dir. Aktif, hızlandırılmış amortismanına tabi tutulmaktadır. Finansal kiralamanın net bugünkü değerini aşağıdaki tablo yardımıyla bulalım.

Şizelge 2.2. Yatırıma konu olan malın finansal kiralama ile temin edilmesi durumunda finansal

kiralama kuruluşunun nakit girişlerinin net bugünkü değeri

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Yıl	Kira	Yatırım	Amortisman	Vergi	Vergiler	Nakit	İskonto	Net bugünkü
lar	Gelirleri	İndirimi	(azalan	Tasarrufu	(2x0,48)-5	Akımları	faktörü	değer
		Y.Tutx0,40	bakiyeli)	(2+3)x0,48	(2x0,48)-5	(2-6)	7x(5Y11,%25)	7x8
1	663104	250000	625000	420000	-101710	764814	0.80000	764815
2	663104	250000	312500	270000	48290	614814	0.64000	614815
3	663104	—	156250	75000	243290	419814	0.51200	419815
4	663104	—	78125	37500	280790	382314	0.40960	382314
5	663104	—	78125	37500	280790	382314	0.32768	382314
TOP:3315520		500000	1250000	840000	751450	2564070	2.68928	2564073

Finansal kiralamaya çok yakın olan finanslama türü borçla finansmanın borç taksitlerini ve net bugünkü

değerini, $I = \sum_{t=1}^n \frac{A_t}{(1+r)^t}$ formülüyle bulabiliriz(64).

Veya anüite taksit miktarı, $A_t = \frac{I}{NBDIF(n,r)}$ dır. Burada

A_t , işletmenin borç taksitlerinin miktarını verir. I , işletmenin yatırım tutarını verir. Yukarıdaki örnekteki verileri kullanarak çözmeye çalışalım.

$$A_t = \frac{1.250.000}{NPVIF(5YIL, \%25)}$$

$$A_t = \frac{1.250.000}{2,6893}$$

$$A_t = 464.805 \text{ TL olur.}$$

İşletme, 1.250.000 TL tutarındaki aktifin 5 yıl vadeli ve vergi öncesi %25 faiz oranına göre yıllık borç taksitlerini 464.805 TL olarak belirleyecektir.

Aşağıdaki tabloda işletmenin nakit akım planı ve net bugünkü değeri görülmektedir.

Çizelge 2.3. Yatırıma konu olan malın borçla finanse edilmesi durumunda borç ödeme tablosu.

1 Yıllar	2 Borç ödemeleri	3 Yıl başındaki ana para tut. 5x0.25	4 İtfa payı 2-3	5 Yıl sonunda ana para bak 5-4
0	—	—	—	1250000
1	464805	312500	152305	1097695
2	464805	274424	190381	907314
3	464805	226829	237976	669338
4	464805	167335	297470	371868
5	464805	92967	371868	0
TOP:	2324025	1074055	1249970	4296215

Çizelge 2.2. Yatırıma konu olan malın borçla satın alınması durumunda işletmenin nakit çıkışlarının net bugünkü değeri.

1	2	3	4	5	6	7	8
Yıllar	Borç Ödemeleri (%25)	Yıl Başındaki Ana Para Tutarı	Amortisman Düz Nisbetli	Vergi Tasarrufu (3+4)x0.48	Vergi Sonrası Nakit Akımı 2-5	İskonto Faktörü (%25,5)x6	Net Bu Günkü Değer 6x7
1	464805	312500	625000	450000	14805	0.80000	11844
2	464805	274424	312500	281724	183051	0.64000	117153
3	464805	226829	156250	183878	280927	0.51200	143835
4	464805	167335	78125	117821	346984	0.40960	142125
5	464805	92967	78125	82124	382681	0.32768	125397
TOP:	2324025	1074055	1250000	1115547	1208448	2.68928	540354

UÇUNCU BÖLÜM

FINANSAL KİRALAMANIN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Farklı koşullara sahip Finansal kiralama (kısa süreli, uzun süreli, iptal edilebilir, iptal edilemez, iki taraflı, üç taraflı) anlaşmalarının bulunması nedeniyle muhasebeleştirme açısından bir takım sorunlarla karşılaşmaktadır(65). Yine bazı kiralama türlerinde (satıp-geri kiralama gibi) kiracı, kira ödemelerini ödeme tarihine kadar kayıtlarda göstermekte, dolayısıyla bilançoda borçlar tutarı daha az çıkmakta, bu da şirketin durumunu olduğundan daha iyi göstermekte, yanıltmalara neden olmaktadır(66).

Türkiye'de ne Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nın yayınlanan muhasebe sistemi genel tebliğlerinde, ve ne de diğer kararname ve tebliğlerde kiralama sözleşmelerinin muhasebesine yer verilmemiştir. 1985 tarihinde çıkarılan Finansal Kiralama Kanunun'da da bu konuda her hangi bir bölüm bulunmamaktadır.

Dolayısıyla muhasebe kayıtlarının tutulmasında karşılaşılan bu tür sorunların giderilmesi amacıyla bazı standartlar getirilmiştir. Finansal Muhasebe Standartları Komitesi tarafından alınan 13 nolu kararda muhasebe

65- Kamuran Pekiner, *İşletme Denetimi*, S. Bankı, T.O.I.F. Yayınları, İstanbul 1988, s.527.
66- Uyanık, s.104.

ilkeleri açısından ayırım yapılması öngörülmüştür(67).

FASB, kiracı açısından Finansal Kiralama işlemlerini sermaye kiralaması ve işletme kiralaması olarak ikiye ayırmıştır. Kiraya veren açısından, işletme kiralaması ve sermaye kiralaması olarak ikiye ayırırken sermaye kiralamasını da direkt finansman kiralaması ve satış tipi kiralama olarak ikiye ayırmıştır. İşletme kiralamalarında hem kiracı hemde kiraya veren açısından pek fark olmadığından birlikte incelemekte fayda var.

3.2. İşletme kiralamaları:

Sermaye kiralamaları dışında kalan (yani aşağıdaki dört şarttan hiçbirini içermeyen) kiralamalar hem kiracı hemde kiraya veren açısından işletme kiralaması olarak kabul edilirler. İşletme kiralaması, muhasebe açısından hiç bir sorun çıkartmaz. Başlangıç ve bitiş kayıtları yapılması gerekmez. Kiracı açısından, kira ödemeleri yapıldığında, borçlu tarafa "Kira Giderleri", alacaklı tarafa "Kasa" kaydı yapılır. Aynı şekilde kiraya veren açısından, borçlu tarafa "Kasa", alacaklı tarafa "Kira giderleri" kaydı yapılır. Örneğin; aktif ömrü 10 yıl olan bir varlık iki yıllığına kiralanıyor. Yıllık kira ödemeleri toplamı 1 milyar TL 'dir. Bakım-onarım masrafları dahildir.

Yukarıdaki dört şarttan hiç birisine uymayan bu kiralama anlaşması örneği, işletme kiralaması olarak kabul edilir. Kiracı açısından, muhasebe kayıtları ise şu şekilde olur.

Kira Giderleri H.	500.000	
Kasa H.		500.000
Tahakkuk eden kira giderlerinin ödenmesi		

Kiraya veren açısından ise, muhasebe kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır.

Kasa H.	500.000	
Kira Gelirleri H.		500.000
Kira gelirlerinin tahakkuku		

3.3. Kiracı Açısından Sermaye kiralalamaları:

FASB, şu dört kriterden en az birini sağlayan kiralama anlaşmalarına mülkiyetin transferi gözüyle bakmakta ve sermaye kiralaması olarak kabul etmektedir(68).

a: Kiralama dönemi sonunda kiralanan varlığın mülkiyeti kiracıya devredilir.

b: Kiralama ucuz satın alma hakkını içerir.

c: Kiralama dönemi, kiralanan aktifin beklenen faydalı ömrünün önemli bir miktarına (%75) veya daha fazlasına eşittir.

d: Minimum kira ödemelerinin bu günkü değeri, aktifin piyasa değerinin %90'ına eşit veya daha yüksektir.

Sermaye kiralaması, basit kira anlaşmalarından ayrılarak uzun vadeli kredili satın almaya benzer muhasebe kayıtlarını içerir. Bilançonun aktifinde "Kiralanan Varlık - Sermaye Kiralaması", pasifinde "Yükümlülükler-Sermaye Kiralaması" yer alır(69).

Burada karşımıza iki sorun çıkmaktadır. Birinci olarak, kiracının aktifleri arasında yer alacak olan varlığın üzerinden ne kadar süre ile amortisman ayrılacağıdır. Kiralama anlaşması, aktifin mülkiyet hakkının kiracıya devrini ön görüyorsa veya ucuz satın alma hakkını içeriyorsa, aktif ekonomik ömrü boyunca amortisman tabi tutulması gerekir. Aksi takdirde, mülkiyet hakkı veya ucuz satın alma hakkı kiracıya tanınmıyorsa, sadece anlaşma süresi boyunca amortisman tabi tutulacaktır. İkinci olarak, yükümlülük tutarının ne kadarı esas yükümlülüğe ve ne kadarının faiz yüküne ait olduğudur. Kira ödemesinden faiz tutarı düşüldükten sonra kalan kısım esas yükümlülük tutarını gösterir.

Örneğin; 1993 yılı itibariyle altı yıllık bir iptal edilemez kiralama dönemini içeren finansal kiralama kontratının ödemeleri peşin olarak yapılacaktır. Yıllık kira ödemeleri tutarı, 700.000.000 TL'dir. Yıllık sigorta, bakım-onarım ve vergi giderleri 30.000.000 TL'dir. Hurda değeri olmayıp işletmenin ek borçlanma oranı %20'dir.

İlk önce, toplam yükümlülüğün ne kadarının faiz yüküne ve ne kadarının esas yükümlülüğe ait olduğunu belirleyelim.

Çizelge 3.1 Esas yükümlülük ve faiz tutarları

Tarih	Ödeme tutarı(000)	Faiz gideri	Yükümlülük. azalma	Yükümlülük bakiyesi
1.1.93	—	—	—	2.793.420
1.1.93	700.000	—	700.000	2.093.420
1.1.94	700.000	418.684	281.316	1.812.104
1.1.95	700.000	362.421	337.579	1.474.525
1.1.96	700.000	294.905	405.095	1.069.430
1.1.97	700.000	213.886	486.114	583.316
1.1.98	700.000	116.663	583.337	0

Kiralama sözleşmesi yapıldığında, kiralama ile üstlenilen kira toplamları "Kiralanan Varlık" hesabına aktarılarak borçlandırılır, toplam yükümlülük tutarı ise alacaklandırılır.

1.1.93	
Kiralanan Varlık H.	2.793.420
(Sermaye Kiralaması)	
Yükümlülükler H.	2.793.420
(Sermaye Kiralaması)	

Bu kayıt, 1.1.1993 tarihinde ilk kira ödemesi yapıldığında düşülür.

1.1.93	
Yükümlülükler H.	700.000
Bakım Onarım ve Sigorta gid. H.	30.000
Kasa H.	730.000

Dönem sonu itibariyle, ayarlama kayıtları yapılması lazımdır. Yapılacak ilk ayarlama kaydı, amortisman giderleri kaydı olmalıdır. Amortisman ayırımı düz nisbetli olarak yapılmıştır.

1.1.93	
Amortisman Gideri H.	465.570
(Kiralanan Varlık)	
Birikmiş Amortisman H.	465.570
(Kiralanan Varlık)	

Yine dönem sonu itibariyle yapılması gereken ikinci ayarlama kaydı faiz giderleri ile ilgilidir.

1.1.94	
Yükümlülükler H.	281.316
(Sermaye Kiralaması)	
Faiz Gideri H.	418.684
(Kiralanan Varlık)	
Bakım Onarım ve Sigorta Gid. H.	30.000
Kasa H.	730.000

Dönem sonu itibariyle işletmenin kısmi bilançosu aşağıdaki gibi olacaktır.

A	Kısmi Bilanço 31.12.93	P
Sabit Varlıklar	2.793.420	Kısa Vadeli Borç 337.579
Kiralanan Varlık (Sermaye Kir.)		Yükümlülükler (Ser. Kir.)
Eksi: Birikmiş Amort	465.570	Uzun Vad. Borç.
		Yükümlülükler 1.474.525 (Ser. Kir.)

Anlaşmanın ucuz satın alma hakkını içermesi durumunda, aynı örnekten yola çıkarak hurda değeri 100.000.000 ve ekonomik ömrü 8 yıl olduğunu kabul edelim. Ucuz satın alma hakkı 6. yıldan sonra mümkün olacaktır.

İlk önce, altı yıl sonraki hurda değerini bu günkü değerini bulalım. Anuite tablosundan %20 iskonto oranına göre 6 yıl sonraki 100 milyon TL'nin bugünkü değeri $(100.000.000 * 0,3349)$ 33.490.000 TL'dir.

Daha önce bulunan kira ödemelerinin bu günkü değerine, hurda değerini bu günkü değeri ilave edilerek toplam bu günkü değer $2.793.420 + 33.490 = 2.826.980$ TL olarak bulunur.

Tarih	Ödeme tutarı(000)	Faiz gideri	Yükümlülük. azalma	Yükümlülük bakiyesi
1.1.93	—	—	—	2.826.980
1.1.93	700.000	—	700.000	2.126.980
1.1.94	700.000	425.396	274.604	1.852.376
1.1.95	700.000	370.475	329.525	1.522.851
1.1.96	700.000	304.570	395.430	1.127.421
1.1.97	700.000	225.484	474.516	652.905
1.1.98	700.000	130.581	569.419	83.484
1.1.98	100.000	16.697	83.303	0

Ucuz satın alma hakkı kullanıldığında bugüne indirgenmiş hurda değerinin 16.697.000 TL'si ucuz satın almadan doğan faiz gideri ve 83.303 TL'si esas yükümlülüktür. Aktifin ekonomik ömrü 8 yıl olduğuna göre sekiz yıl boyunca amortisman ayıracaktır.

1.1.93

Yükümlülükler H.	83.303
(Sermaye Kir.)	
Faiz Gideri H.	16.697
(Kiralanan Varlık)	
Kasa H.	100.000

Ucuz satın alma hakkının kullanılmasıyla aktifin toplam maliyeti 2.826.980 TL' sine çıkmıştır.

1.1.98

Varlık H.	706.745
Birikmiş Amortisman H.	2.120.235
(Kiralanan Varlık)	
Kiralanan varlık	2.826.980
(Sermaye Kiralaması)	

Kiralanan varlık hesabından varlık hesabına aktarılması

3.4. Kiraya Veren Açısından Sermaye Kiralamalarının Muhasebeleştirilmesi:

Aşağıda belirtilen dört kriterden en az birini sağlayan ve aynı zamanda diğer iki kriterden her ikisini sağlayan kiralama anlaşmaları, kiraya veren

açısından sermaye kiralaması olarak kabul edilirler(70).

a: Kiralama dönemi sonunda kiralanan varlığın mülkiyeti kiracıya devredilir.

b: Kiralama ucuz satın alma hakkını içerir.

c: Kiralama dönemi, kiralanan aktifin beklenen faydalı ömrünün önemli bir miktarına (%75) veya daha fazlasına eşittir.

d: Minimum kira ödemelerinin bu günkü değeri, aktifin piyasa değerinin %90'ına eşit veya daha yüksektir.

Sadece kiraya veren için uygulanacak kriterler:

a: Kiracıdan alınacak olan kira gelirlerinin toplanabilirli makul ölçüde tahmin edilebilir olmasıdır.

b: Anlaşma gereği kiraya verenin yüklendiği maliyetlerin tutarında önemli belirsizlikler ortaya çıkmamasıdır.

Kiraya veren açısından, sermaye kiralaması, satış tipi kiralama ve direkt finansman kiralaması olarak ikiye ayrılır.

3.4.1. Satış tipi kiralama:

Yukarıdaki dört şarttan en az birisini sağlayan ve bu iki kriterden her ikisini de sağlayan, aynı zamanda aktifin piyasa değerinin defter değerinden düşük veya yüksek olan, yani eşit olmayan anlaşmalar kiraya veren açısından satış tipi kiralama olarak kabul edilmektedir. Yani burada, üreticinin kârı veya zararı mevcuttur(71).

70- Kırım, s. 969.

71- Fekiner, s. 533.

Yukarıdaki örneği kullanarak, kira ödemeleri toplamı 4.200.000 TL, kiralanan varlığın piyasa değeri (satış değeri) 2.826.980 TL, kiralanan varlığın maliyeti 2.000.000 TL (direkt maliyet tutarı olan 400.000 TL buna dahil) olarak kabul edelim.

Bu verilere göre, satış tipi kiralamanın muhasebe kayıtları şu şekilde olacaktır. Kiraya verilecek varlığın mamul stok hesabından kiralanan varlık maliyet hesabına devri yapılır.

1.1.93

Kiralanan Varlık Maliyet H.	2.000.000	
Mamul Stok H.		1.600.000
Direkt Maliyet H.		400.000

Kiralama anlaşması yapıldığında, aşağıdaki kayıt yapılır. Satışlardan doğan kira gelirleri hesabı borçlandırılır. Faiz gelirleri ve satışlar hesabı, alacaklandırılır.

1.1.93

Kira Gelirleri H.	4.200.000	
Satışlar H.		2.793.420
Faiz Gelirleri H.		1.406.580

İlk kira geliri tahsil edildiğinde ise, şu kayıt yapılır.

1.1.93

Kasa H.	730.000
Kira Gelirleri H.	700.000
Çeşitli Gelirler H.	30.000

Kiralama ile oluşan bu gelirlerin dönem sonu itibariyle ayarlama kayıtları için faiz gelirlerinin belirlenmesi gerekir.

Tarih	Kira Gelirleri	Kira Alacakları	Kazanılan Faizler	Faiz Gelirleri
1.1.93	—	4.200.000	—	—
1.1.93	700.000	3.500.000	1.406.580	—
1.1.94	700.000	2.800.000	987.896	418.684
1.1.95	700.000	2.100.000	625.475	362.421
1.1.96	700.000	1.400.000	330.570	294.905
1.1.97	700.000	700.000	116.684	213.886
1.1.98	700.000	0	0	116.663

1993 yılı sonu itibariyle, işletmenin elde edeceği kira faizi gelirleri " Faiz Gelirleri " hesabına gönderilir.

31.12.93

Kira Faizi Geliri H.	418.684
Faiz Geliri H.	418.684

Garanti edilmemiş bakiye değer bulunmaması halinde tahmini bakiye değer kira alacakları toplamına dahil

edilir. 100.000.000 TL olan bakiye değerin, % 20 iskonto oranına göre 6 yıl sonraki bu günkü değeri, $100.000 \times 0,3349 = 33.490$ TL' sıdır. Kiralanan varlığın brüt değeri, garanti edilmemiş hurda değerin eklenmesiyle, $(4.200.000 + 100.000) = 4.300.000$ TL olur. Kazanılmamış faiz geliri, $(4.300.000 - 2.793.420 + (100.000 \times 0,3349)) = 1.473.090$ TL' dir. Satışlar ise, 2.793.420 TL' dir. Kiralanan varlığın maliyet toplamı ise, $(2.000.000 - 33.490) = 1.966.510$ TL' dir. Kaydedilmesi gereken muhasebe kayıtları ise şöyledir.

1.1.93

Kiralanan Varlık Brüt Değeri H.	4.300.000
Kiralanan Varlık Maliyeti H.	1.966.510
Mamul Stok H.	1.600.000
Kazanılmamış Faiz Geliri H.	1.473.090
Satışlar H.	2.793.420
Direkt Maliyetler H.	400.000

3.4.2. Direkt finansman kiralaması:

Kiralanan varlığın piyasa değeri ile maliyet değeri arasında bir fark yoktur(72). Kiralanan varlığın toplam kira ödemesi artı, garanti edilmemiş bakiye değerin toplamı ile kiralanan varlığın maliyeti arasındaki fark, kira ödemeleri boyunca gerçekleşecek faiz geliri ile dengeleştirilerek eşitlik sağlanır.

Kiralanan varlığın piyasa değeri, (2.793.420)
kiralanan varlığın maliyet değerine (2.793.420) eşittir.

1.1.93

Kira Gelirleri Alacakları H.	4.200.000
Kiralanacak Varlık Stok H.	2.793.420
Kazanılmamış Faiz Geliri H.	1.406.580

Garanti edilmemiş bir bakiye değerinin bulunması
halinde muhasebe kaydı şöyle olur.

1.1.93

Kiralanan Varlık H.	4.300.000
Kiralanan Varlık Stok H.	2.826.980
Kazanılmamış Faiz Gelirleri H.	1.473.020

Kiralanan varlığın kira ödemelerinin tahakkuk kaydı
ise:

1.1.93

Kasa H.	730.000
Kiralanan Varlık H.	700.000
Çeşitli Gelirler H.	30.000

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE FİNANSAL KİRALAMA

Finansal kiralama işlemleri, diğer dünya ülkelerinde yaygın bir kullanıma sahipken, ülkemizde ilk zamanlar pek rağbet görmemiştir. Türkiye'de karşılaşılan orta ve uzun vadede yatırım kredisi ihtiyacına cevap vermek amacıyla kalkınma bankaları kurulmuştur(73). Aynı zamanda ticaret bankalarının kredileri ve merkez bankasının reeskont yapması, orta ve uzun vadeli kredi faizlerini düşürmesi, faiz farkı iadesi, teşvik belgeli yatırımlara verilecek kredilere düşük mevduat munzam karşılığı uygulaması gibi önlemlerle orta ve uzun vadede kredi sağlanmaya çalışılmıştır(74).

Enflasyonun büyük boyutlara ulaşmasıyla, orta ve uzun vadedeki kredilerin toplam krediler içindeki payı, zamanla azalma göstermiştir. 1985 yılında çıkarılan finansal kiralama kanunuyla, orta ve uzun vadede azalan finansman kaynaklarına bir yenisini daha eklenerek yatırımcıların başvurabilecekleri finansman yöntemi olmuştur. Bu yöntem sadece ülke içi kaynakların kullanımını değil, aynı zamanda yabancı kaynakların kullanımını da cazip hale getirmiştir.

Finansal kiralama, ithalatın ödemeler dengesini

73- Öztin Akgüç, Cumhuriyet döneminde Bankacılık Alanında Gelişmeler, TBB Yayınları, Ankara 1975, s.54.

74- Uyanık, s.136.

bozması riskini bir çok döneme yayılmış ödemelerle azaltmıştır. Kanunla yapılan düzenlemelerle yurt dışı kiralama işlemleri desteklenmiştir. Bu sayede yabancı yatırımcıları ülkemize çekip, kaynak sağlamış ve yatırımların gelişmesine yardımcı olmuştur.

Finansal kiralama kanuna göre, yurt içi ve yurt dışı kiralama işlemlerine izin vermektedir. Ancak yurt dışından yurt içine kiralama yapılmasına rağmen yurt içinden yurt dışına kiralama faaliyeti bugüne kadar pek mümkün olmamıştır. Türkiye'de yapılan kiralama işlem adedi şirket sayısı ve toplam kira tutarı sektörler itibariyle dağılımı diğer ülkelere göre oldukça düşüktür.

Türkiye'de yerleşik kiralama yapan kiraya veren şirketlerin, yaptıkları kiralama işlemleri, sektörler itibariyle aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir(75).

75- Baslıca Ekonomik Göstergeler, B.H.D.T.
Müstemarîîği Matbaası, Ankara, Şubat, 1974.

Cizelge 4.1 Türkiye'de yerleşik kiraya veren şirketlerin yaptıkları kiralamalar.

Sektörler	1988	1989	1990	1991	1992	1993*
Bilgisay. büro malz.ve teleko minikas.cihaz	5.6	38.7	150.7	289.3	469.1	202.0
Kara ul. araç.	64.4	366.4	632.0	752.8	801.2	305.2
Deniz ul.aruç.	2.5	0.0	0.8	140.0	128.1	0.0
Hava ul. araç.	0.8	96.9	46.8	8.5	75.0	35.6
Teks.bas. mak.	3.4	4.8	44.4	58.5	224.0	67.2
Tibbi cihaz.	2.2	5.6	42.3	54.2	176.8	96.2
Diğ.im. mak.	17.7	52.1	167.6	401.3	1716.2	684.7
Kiralama tutarı	96.7	564.5	1084.7	1667.6	3590.5	1395.9
Şirket sayısı	8	12	20	24	38	38
İşlem adedi	279	2384	3300	2195	2989	1116

Yurt dışında yerleşik kiraya veren şirketlerin yaptıkları sınır ötesi kiralamalar sektörler itibariyle aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Çizelge 4.2 Yurt dışında yerleşik kiraya veren şirketlerin yaptıkları sınır ötesi kiralama.

Sektorler	1988	1989	1990	1991	1992	1993*
Bilgisay. büro malz.ve teleko minikas.cihaz	30.0	2.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Kara ul. araç.	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Deniz ul.araç.	319.0	74.0	216.0	220.9	602.8	117.3
Hava ul. araç.	0.0	0.0	0.0	0.0	3.8	0.0
Teks.bas. mak.	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Tibbi cihaz.	1.0	3.0	3.0	5.0	15.4	0.0
Diğ.im. mak.	75.0	45.0	22.0	0.4	0.0	0.0
Kiralama tutarı	425.0	125.0	241.0	226.3	622.0	117.3
İşlem adedi	16	17	16	15	21	6

4.2. Tanım:

Finansal kiralama kanununun 4. maddesine göre, "sözleşme; kiralayanın, kiracının talebi ve seçimi üzere üçüncü kişiden satın aldığı veya başka bir suretle temin ettiği bir malın zilyetliğini her türlü faydayı sağlamak üzere ve belli bir süre feshedilmemek şartıyla kira bedeli karşılığında, kiracıya bırakmasını öngören bir sözleşmedir".

Yapılan bu tanımda üçlü taraf sistemi benimsenmiş ve kiralamanın temel özellikleri yer almıştır. Üçlü taraf sisteminde kiracı şirket, kiraya veren şirket ve yapımcı veya satıcı şirket bulunmaktadır. Kiracı şirket, kiralayacağı malı belirler ve satıcı firma ile

anlaştıktan sonra kiraya veren (aracı) şirkete başvurur. Aracı şirket, bu malı satın alır. Bir anlaşma karşılığında, malı kiracıya kiraya verir. Malın zilyetliğinin her türlü faydayı sağlamak üzere ve belli bir süre feshedilmemek şartıyla belli bir kira bedeli karşılığında kiracıya teslimini öngörür kaydıyla finansal kiralamanın unsurları belirtilmektedir.

4.3. Konusu:

Sözleşmeye her türlü taşınır ve taşınmaz mallar konu olabilir(75). Ancak yurt dışı kiralamalarına, 1985 tarihinde çıkarılan yönetmenlikle bir kısıtlama getirilmiştir. Kusurlu, standart dışı, düşük kaliteli mallar ile müsadde edilen malların dışındaki malların yurt dışına kiralanması Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın ön iznine bağlanmıştır. Teşvik belgeli kiralama işlemleri için ön izin gerekmemektedir.

4.4. Finansal Kiralamanın bedeli:

Finansal kiralama bedeli ve ödeme dönemleri taraflar arasında belirlenir. Bedeller sabit veya değişken olabileceği gibi Türk Lirası veya merkez bankasınınca alım-satım yapılan döviz cinsinden de belirlenebilir.(77)

76- Finansal Kiralama Kanunu, Kanun No:3225, Kabul Tarihi: 10.6.1985. m.5.
77- FKK, m.6.

4.5. Finansal kiralama işlemlerinde süre ve sınırın tesbiti:

Sözleşmeler, en az dört yıl süre ile fesh edilemez(78). İlgili maddede, bu süreyi kısaltma yetkisi Bakanlar Kurulu'na verilmiştir. Bakanlar Kurulu'nun hazırladığı finansal kiralama işlemlerinde, süre ve sınırın tesbitine dair yönetmeliğin 1. maddesinde bu sürenin kısaltılabileceği haller belirtilmiştir. Dört yıldan az olan veya teknolojik niteliği itibariyle dört yıldan kısa olup Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nca onaylanan ve sözleşme süresinin sonunda yeniden finansal kiralamaya konu olan mallar için amortisman süresi daha kısa olabilir.

4.5. Finansal Kiralama sözleşmelerinin şekli ve tescili:

Sözleşme, kiracının ikametgahı noterliğinde özel sicile işlenir. Taşınmaz mallarda, taşınmazın bulunduğu tapu kütüğünün beyanlar hanesine, gemilerde ise gemi siciline şerh edilir(78)

4.6. Finansal kiralama konusu malın satın alınması:

Kiralamaya konu malın mülkiyeti kiraya veren şirkete aittir. Ancak taraflar, sözleşmeyle kiracıya kira süresi sonunda mülkiyetin satın alma hakkını tanıyabilirler(79).

78- FKK, m.7.

79- FKK, m.8.

4.7. Kiraya Veren Şirketlerin Hukuki Yapısı:

Kiraya veren şirketler anonim ortaklık şeklinde kurulabilirler(80). Kiraya veren şirketlerin kuruluşu ve şube açmaları ile, yabancı şirketlerin şube açmaları Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın bağlı bulunduğu bakanlığın ön iznine bağlıdır(81).

4.8. En Az Sermaye:

Yerleşik kiraya veren şirketlerin en az sermayeleri bir milyar Türk Lirasından az ve yabancı şirketlerin şube açması için iki milyon Dolar karşılığı Türk Lirasından az olamaz. Bakanlar Kurulu bu miktarı beş katına çıkarmaya yetkilidir(82).

4.9. Kiralama İşlemlerinde Sınır:

Kiraya veren şirketin işlemlerinin tutarının sınırı ile, ortaklarına veya diğer şirketlerle yapacağı işlemlerin esas, usulleri ve tutarlarını belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkilidir(83).

4.10. Kiracının Hak ve Borçları:

Kiracı, sözleşme süresince finansal kiralamaya konu olan zilyedi olduğu maldan her türlü faydayı sağlama hakkına sahiptir. Kiracı kiraladığı varlığı itina ile korumak ve kullanmakla yükümlüdür. Sözleşmede aksine bir

80- FKK, m. 7.
81- FKK, m. 10.
82- FKK, m. 10/2.
83- FKK, m. 11.

konu olan zilyedi olduğu maldan her türlü faydayı sağlama hakkına sahiptir. Kiracı kiraladığı varlığı itina ile korumak ve kullanmakla yükümlüdür. Sözleşmede aksine bir hüküm bulunmaması halinde kiracı malın her türlü bakım onarım ve korunmasından sorumludur. Bakım onarım masraflarından kiracının mesul olduğu finansal kiralama kanununun 13. maddesinde belirtilmiştir.

Malın, sözleşme süresince göreceği hasar ve ziyan kiracıya aittir(84).

Kiracı, kiraladığı malın zilyetliğini bir başkasına devredemez(85)

4.11. Kiraya veren Şirketin Hak ve Borçları:

Finansal kiralamaya konu olan malın mülkiyeti, kiraya veren şirkete aittir. Kiraya veren şirket, malı sigorta ettirmekle yükümlüdür. Sigorta primleri kiracıya aittir(86). Sözleşmede aksi görülmemişse, kiraya veren malın mülkiyetini bir üçüncü kişiye devredemez.

Sözleşmeyle devir hakkı tanınırsa, devralan kişi sözleşme hükümlerine uymak zorundadır(87).

4.12. İcra ve İflas Takibine Dair Hükümler:

Kiracının iflası halinde iflas memuru icra ve iflas kanununun 221. maddesinin birinci fıkrası hükmünce büro teşkilinden önce finansal kiralama konusu malların tefrikine karar verir(88). Kiracı aleyhine icra yoluyla

83- FKK, m. 11.

84- FKK, m. 12.

85- FKK, m. 14.

86- FKK, m. 15.

87- FKK, m. 17.

büro teşkilinden önce finansal kiralama konusu malların tefrikine karar verir(88). Kiracı aleyhine icra yoluyla takip yapılması halinde, icra memuru finansal kiralama konusu malların takibin dışında tutulmasına karar verir(89). Kiraya verenin iflası halinde, sözleşme kararlaştırılan sürenin sonuna kadar iflas masasına karşı geçerliliğini korur. icra yoluyla takip yapılması halinde, kiralamaya konu mallar sözleşme süresi içinde haczedilemezler(90).

4.13. Sözleşmenin Sona Ermesi:

Sözleşme, kararlaştırılan sürenin dolmasıyla son bulur. Sözleşmenin uzatılması için en az üç ay önce mevcut veya yeni şartları bildirerek tarafların anlaşmasıyla mümkündür(91).

Ayrıca sözleşme, şirketin sona ermesi, icra takibinin semeresiz kalması, kiracının ölümü veya fiil ehliyetini kaybetmesi veya tasfiye etmesi hallerinde aksine bir hüküm yoksa sona erer(92).

Ödemede temerrüde düşen kiracıya, otuz günlük bir süre tanınır. Bu süre içinde ödemezse, sözleşmeyi kiraya veren feshedebilir. Mülkiyetin devri söz konusu ise bu süre en az altmış gündür(93).

88- FKK, m. 18.
89- FKK, m. 19.
90- FKK, m. 20.
91- FKK, m. 21.
92- FKK, m. 22.
93- FKK, m. 23.

4.14. Sözleşmenin Sona Ermesinin Sonucları:

Sözleşmeden doğan satın alma hakkını kullanmayan veya satın alma hakkı olmayan kiracı, finansal kiralamaya konu olan malı geri vermekle yükümlüdür(94).

Sözleşmenin kiraya verenin feshi halinde, kiracı malı iade ile birlikte vadesi gelmemiş kira bedellerini ödemekle yükümlü olduğu gibi kiraya verenin bunu aşan zararından da sorumludur. Sözleşmenin kiracı tarafından feshinde ise, kiracı malı vermekle beraber uğradığı zararın tazminini kiraya verenden talep edebilir.

4.15. Sözleşmenin Tabi Olduğu Hükümler:

Sözleşme, finansal kiralama kanunu hükümlerine tabidir. Ancak, bu kanunda hüküm bulunmayan hallerde, borçlar kanununun genel hükümleri ve sözleşmenin niteliğine uygun düştüğü hallerde özel hükümleri uygulanır(95).

4.16. Teşvik ve Vergiye Dair Hükümler:

Teşvik belgesine bağlanmış yatırımların tamamının veya bir bölümünün finansal kiralama yoluyla gerçekleştirilmesi halinde, kiraya veren, kiracının teşvik belgesinde belirtilen ve satın alma halinde, onun tarafından kullanılmasına hak kazanılan teşviklerden, teşvik mevzuatı çerçevesinde kiraya verenin yararlanması öngörülmüştür(96).

94- FKK, m. 24.

95- FKK, m. 26.

96- FKK, m. 28.

Yatırımların tesviki ve yönlendirilmesi ile ilgili tebliğin finansal kiralama ile ilgili maddesinde, teşvikten yararlanacak kiracı veya kiraya verenin, DPT Müsteşarlığı'na, gerekli şartları yerine getirerek müracaat yapmaları gerekmektedir. Yatırım indirimi istisnasından, malın sahibi olan kiraya veren yararlanacaktır. Ancak, kiraya verenin yararlanabilmesi için, gelir vergisi kanununun ek 2. maddesini taşıması gerekir. Malın mülkiyeti kiracıya ait olmayacağı için yatırım indirimi istisnasından kiracı yararlanamayacaktır(97).

Yatırım indirimi ile ilgili olarak yayınlanan 146 nolu gelir vergisi genel tebliğinden, aşağıda bir kaçını belirttiğimiz temel esaslar çerçevesinde, finansal kiralama kuruluşları bu indirimden yararlanacaklardır.

1- Yatırımlar, teşvik belgesine bağlanmış olması gerekir.

2- Yatırım indirimi istisnasından, malın mülkiyetine sahip olan kiraya veren şirket yararlanacaktır.

3- Finansal kiralamaya konu mallar, yeni olmalıdır.

4- Finansal kiralama konusu olduğu halde, yatırım indiriminden yararlanamayan harcamalar (personel lojmanları ve tefrişinde kullanılan mallar, arsa ve arazi yedek parça temini vb.) indirim konu olamazlar.

5- Finansal kiralama sözleşmelerinde sürenin, FKK'nun 22. maddesinin dışında ihlali durumunda, indirimden yararlanamayacaklardır.

6- Finansal kiralama sözleşmelerinde sürenin, kiraya verenin elinde olmayan nedenlerle ihlali durumunda, indirimden yararlanamayacaklardır.

7- Kiraya verenin yatırım indiriminden yararlanması, malın kiracıya zilyetliğinden başlar, indirimden yararlanacağı miktara ulaşınca kadar devam eder.

8- Finansal kiralamanın 18. maddesine, aksi öngörülmemişse, kiraya veren malın mülkiyetini bir üçüncü kişiye devredemez. Sözleşmeyle bu mümkün kılınmışsa, devir gerçekleşebilir. Ancak devralan, sözleşme hükümleri ne tabidir ve bakiye yatırım indirimi istisnasından yararlanabilir.

4.17. Gümrüğe Dair Hükümler:

Yatırım teşvik belgesine sahip finansal kiralama şirketi, yatırım indiriminden başka gümrük muafiyetinden de yararlanabilir.

Yabancı şirket ile kiracı şirket arasında yapılan sözleşmelerde, malın gümrüğe girdiği andaki cari kur üzerinden gümrük vergisi alınarak sözleşme bitimine kadar gümrük vergisi erteleme hakkı tanınmaktadır(98).

4.18. İstisnalar ve Vergi Oranının Tesbiti:

Finansal kiralama kanununun 30. maddesinde, sözleşmenin her türlü vergi, resim ve harçtan istisna tutulduğu belirtilmiştir. Bu istisna, sadece sözleşmenin düzenlenmesini değil ilgili sicile işlenmesinide

icermektedir(99).

4.19. Katma Değer Vergisi:

Finansal kiralama kanununda, katma değer vergisi ile ilgili her hangi bir madde bulunmamaktadır. Ancak gelir vergisi kanununun 70. maddesinde mal ve hakların kiralanması işlemlerinin katma değer vergisine tabi olacağı belirtilmektedir(100). Katma değer vergisinin, değiştirilen bir maddesi ile KDV oranını ayrı ayrı olarak sifıra kadar indirmeye Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır. Bakanlar Kurulu bu yetkisini kullanarak KDV oranını makine teçhizat için %1, nakil vasıtaları için %8, binek vasıtaları için %20 olarak belirlemiştir. Satıp tekrar geri kiralamalarda, geri kiralama yaparken katma değer vergisi hesaplanması gerekir(101).

99- Dzelar, s.71.

100-A.g.e, s.92.

101-Lyanık, s.145.

BEŞİNCİ BÖLÜM

YERLEŞİK KİRALAMA ŞİRKETLERİN YAPMIŞ OLDUKLARI FİNANSAL
KİRALAMA UYGULAMALARINDAN ÖRNEKLER

Örnek 1.

X Finansal Kiralama Anonim Şirketi

<u>Makinanın Cinsi:</u>	<u>Adedi</u>	<u>Fiyatı</u>
-Zangs marka 169-8 TYP tipi beş iğne tam otomatik nakış makinası	1 adet	29 000 DM
-Brother marka LT-2 B-845 çift iğne iptalli reçme	1 adet	65 000 000 TL
-Kingtex SH-6000 tip 5 iğne tam yağlı sanayii tipi ovarlok mak.	1 adet	50 000 000 TL

Aşağıdaki toplam kira bedelleri, belirtilen vadelerde ve
33. madde hükmü çerçevesinde kiralayanın X bankası
hesabına yatırır.

Mal bedeli (A)	29 000 DM
KDV (%1)	290 DM
	<u>29 290 DM</u>

Kur:8521,95 (18 ocak 1993 tarihli TCMB döviz alış kuru)

Kiralamaya baz maliyet(A) 249 607 916 TL

Mal bedeli (B) 65 000 000 TL

KDV (%1) 650 000 TL

Kiralamaya baz maliyet(B) 65 650 000 TL

Mal bedeli (C) 50 000 000 TL

KDV (%1) 500 000 TL

Kiralamaya baz maliyet(C) 50 500 000 TL

Kiralamaya baz maliyet(A+B+C) 365 757 916 TL

Aşağıdaki ödeme planında belirtilen kira bedelleri yukarıda verilen kiralamaya baz maliyet için hesaplanmış olup sözleşme imza tarihinde kiralamaya baz maliyette oluşabilecek farklar kiracı tarafından ilk kira ile birlikte nakden ve defaten kiralayana ödeyecektir.

A KONFEKSİYON ÖDEME PLANI				
KİRA NO	ÖDEME TARİHİ	KİRA BEDELİ	KDV(%1)	TOP KİRA BED
PEŞİNAT	24.01.1994	50.000.000	500.000	50.500.000
1	25.02.1994	30.000.000	500.000	50.500.000
2	25.03.1994	30.000.000	500.000	50.500.000
3	25.04.1994	30.000.000	500.000	50.500.000
4	25.05.1994	30.000.000	500.000	50.500.000
5	25.06.1994	30.000.000	500.000	50.500.000
6	25.07.1994	30.000.000	500.000	50.500.000
7	25.08.1994	30.000.000	500.000	50.500.000
8	25.09.1994	30.000.000	500.000	50.500.000
9	25.10.1994	30.000.000	500.000	50.500.000
10	25.11.1994	30.000.000	500.000	50.500.000
11	25.12.1994	30.000.000	500.000	50.500.000
12	25.01.1995	30.000.000	500.000	50.500.000
13	25.02.1995	30.000.000	500.000	50.500.000
14	25.03.1995	30.000.000	500.000	50.500.000
15	25.04.1995	30.000.000	500.000	50.500.000
16	25.05.1995	30.000.000	500.000	50.500.000
17	25.06.1995	30.000.000	500.000	50.500.000
18	25.07.1995	30.000.000	500.000	50.500.000
19	25.08.1995	30.000.000	500.000	50.500.000
20	25.09.1995	30.000.000	500.000	50.500.000
21	25.10.1995	30.000.000	500.000	50.500.000
22	25.11.1995	30.000.000	500.000	50.500.000
23	25.12.1995	30.000.000	500.000	50.500.000
24	25.01.1996	30.000.000	500.000	50.500.000
25	25.02.1996	0	0	0
26	25.03.1996	0	0	0
27	25.04.1996	0	0	0
28	25.05.1996	0	0	0
29	25.06.1996	0	0	0
30	25.07.1996	100.000	1.000	101.000
31	25.08.1996	0	0	0
32	25.09.1996	0	0	0
33	25.10.1996	0	0	0
34	25.11.1996	0	0	0
35	25.12.1996	0	0	0
36	25.01.1997	100.000	1.000	101.000
37	25.02.1997	0	0	0
38	25.03.1997	0	0	0
39	25.04.1997	0	0	0
40	25.05.1997	0	0	0
41	25.06.1997	0	0	0
42	25.07.1997	100.000	1.000	101.000
43	25.08.1997	0	0	0
44	25.09.1997	0	0	0
45	25.10.1997	0	0	0
46	25.11.1997	0	0	0
47	25.12.1997	0	0	0
48	25.01.1998	100.000	1.000	101.000
TOPLAM KİRA BEDELİ		770.400.000	7.704.000	778.104.000

Örnek 2.**Y Finansal Kiralama A.Ş.**

Finansal kiralama ile almayı düşündüğünüz ekipman ile ilgili indikatif teklifiniz aşağıdaki esaslar çerçevesinde bilgilerinize sunulmuştur.

Teminatlarla ilgili bilgiler

- 1- kira dönemi dört yıl olup, kira dönemi sonunda kiralama konusu malın mülkiyeti sembolik bir bedelle (100.000 TL) devredilecektir.
- 2- Kira teklifimiz şu andaki fon maliyetlerine göre hazırlanmış olup kuruluşunuz ile şirketimiz arasında finansal kiralama sözleşmesinin imzalandığı tarihe kadar geçecek süre içinde fon maliyetlerimizde ve diğer şartlarda meydana gelebilecek değişiklikler doğrultusunda yeni teklifimiz geçerli olacaktır.
- 3- Kira süresi satıcı firmaya ödeme yapıldığı gün başlayacak olup peşinet ve sigorta primleri bu tarihte ödenecektir.
- 4- Kiralar 36 aylık dönem başı ödemeli olmak üzere hesaplanmıştır.
- 5- Kiralamaya konu ekipmanın maliyeti olan 3.000.000.000 TL'ye %1 oranında KDV eklenecektir.
- 6- Yukarıdaki maliyete noter masrafları dahil değildir.
- 7- Tamir bakım ve sigorta prim giderleri kiracıya aittir.
- 8- Şirketimizin ekipmanı teslim tarihinden itibaren kira ödemeleri yapılacaktır.

Kiralama ile ilgili bilgiler

Malın cinsi	:	Matbaa.makinası
Malın adedi	:	Ekli proforma
ithalat tutarı	:	3.000.000.000 TL
KDV tutarı	:	30.000.000 TL
Kiralamaya baz maliyet:	:	3.030.000.000 TL
Peşinat (KDV dahil)	:	212.655.500 TL

B TIC. SAN. A.S.ÖDEME PLANI				
KİRA NO	ÖDEME TARİH	KİRA BEDELİ	KDV(%1)	KİRA TOPLAMI
PESİNAT	15.11.1993	210550000	2105500	212655500
1	19.12.1993	210550000	2105500	212655500
2	19.01.1993	210550000	2105500	212655500
3	19.02.1994	210550000	2105500	212655500
4	19.03.1994	210550000	2105500	212655500
5	19.04.1994	210550000	2105500	212655500
6	19.05.1994	210550000	2105500	212655500
7	19.06.1994	210550000	2105500	212655500
8	19.07.1994	210550000	2105500	212655500
9	19.08.1994	210550000	2105500	212655500
10	19.09.1994	210550000	2105500	212655500
11	19.10.1994	210550000	2105500	212655500
12	19.11.1994	210550000	2105500	212655500
13	19.12.1994	210550000	2105500	212655500
14	19.01.1994	210550000	2105500	212655500
15	19.02.1995	210550000	2105500	212655500
16	19.03.1995	210550000	2105500	212655500
17	19.04.1995	210550000	2105500	212655500
18	19.05.1995	210550000	2105500	212655500
19	19.06.1995	210550000	2105500	212655500
20	19.07.1995	210550000	2105500	212655500
21	19.08.1995	210550000	2105500	212655500
22	19.09.1995	210550000	2105500	212655500
23	19.10.1995	210550000	2105500	212655500
24	19.11.1995	210550000	2105500	212655500
25	19.12.1995	210550000	2105500	212655500
26	19.01.1995	210550000	2105500	212655500
27	19.02.1996	210550000	2105500	212655500
28	19.03.1996	210550000	2105500	212655500
29	19.04.1996	210550000	2105500	212655500
30	19.05.1996	210550000	2105500	212655500
31	19.06.1996	210550000	2105500	212655500
32	19.07.1996	210550000	2105500	212655500
33	19.08.1996	210550000	2105500	212655500
34	19.09.1996	210550000	2105500	212655500
35	19.10.1996	210550000	2105500	212655500
36	19.11.1996	210550000	2105500	212655500
37	19.12.1996	0	0	0
38	19.01.1996	0	0	0
39	19.02.1997	0	0	0
40	19.03.1997	0	0	0
41	19.04.1997	0	0	0
42	19.05.1997	100000	0	100000
43	19.06.1997	0	0	0
44	19.07.1997	0	0	0
45	19.08.1997	0	0	0
46	19.09.1997	0	0	0
47	19.10.1997	0	0	0
48	19.11.1997	100000	0	100000
TOPLAM KİRA BEDELİ		7790550000	77903500	7868453500

SONUÇ

Orta vadeli fon bulma imkanlarının dar olduğu ve çok pahalı olduğu ülkemizde, 1985 tarihinde çıkarılan 3226 sayılı finansal kiralama kanunuyla, müteşebbislere alternatif bir finans kaynağı sağlanmıştır. Türkiye'de finansal kiralama sektörü, kısa bir zamanda hızlı bir gelişme göstermiştir. Ancak gelişmiş ülkelerde, gerek toplam kredi hacmi gerek toplam sabit sermaye yatırımları içindeki payı %20-30 arasında değişirken ülkemizde %1-2 arasındadır. Buna rağmen, sektörde faaliyet gösteren firma sayısı her geçen gün biraz daha artmakta ve rekabet ortamı doğmaktadır. Oluşan bu rekabet ortamıyla, hizmetin kalitesi artmakta, sektöre ve pazara olumlu etkileri olmaktadır.

Dünyada iki türlü kiralama yapılmaktadır. Ancak ülkemizde, sadece finansal kiralama kanunuyla finansal kiralamaya izin verilmiş ve işletme kiralamasına izin verilmemiştir. Finansal kiralama süresinin en az dört yıl olması ve kiralama şirketlerinin yapabilecekleri en uygun fonlamanın iki yılı aşmaması, uygun kaynak bulma sorununu gündeme getirmiştir. Dolayısıyla, işletme kiralamasına izin verilmesi bu sorunu bir nebze çözecektir çözecektir.

Türkiye'de finansal kiralama şirketlerinin en önemli sorunu, fon maliyetlerinin yüksek olmasıdır. Kiraya veren şirketler, uzun vadede ucuz fon bulamadıklarından kiralama maliyetleri yükselmektedir. Sermaye piyasasının da yeterince gelişmemiş olması, fon sağlama imkanlarını

kısıtlamaktadır.

Yürürlükteki mevzuat, yurt içine kaynak akışını, teşvik ve vergiyi içermektedir. Ancak en önemlisi, yurt dışına yapılacak olan kiralama işlemleri için henüz bir ilerleme kaydedilmemiştir. Halbuki, yurt dışına yapılacak kiralama işlemleri, mevcut pazarlarımızdaki alım kapasitesini artırmaya, özel ve kamu kesimi atıl kapasitesinin hareketlenmesine ve dış pazar bilgi birikiminin artmasına yardım edecektir.

Kanunda, kiralama işlemlerinin süresi ile ilgili veya bu işlemlerin nakdi tutarlarını kiralama şirketlerin özkaynaklarıyla bağdaştıran sınırlamalar kiralamanın hacmini daraltmış ve gelişmesine engel olmuştur. Ayrıca, yatırımcıların kiralama ile sağlanabilecek finansman hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları ve brokrasinin şüpheli tutumu kiralamanın gelişmesini önlemiştir.

Son zamanlarda, yüksek tutarlı kiralama işlemlerine olan taleplerin artması veya şirketlerin tek başlarına yürütemeyecekleri taleplerin gelmesi fon sıkıntısı çeken kiralama şirketlerini zorlamıştır. Bunun sonucu olarak, bu şirketlerin birleşerek konsorsiyuma gitmelerini kaçınılmaz kılmıştır.

Ayrıca, finansal kiralamanın muhasebeleştirilmesi, açısından kanunda herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Kiralanan varlığın kim tarafından aktifleştirileceği ve ne kadar süre ile amortismanına tabi tutulacağı belirsizdir.

Kiralama diğer alternatiflere göre çoğu zaman daha avantajlıdır. Ancak her durumun kendi özel koşullarıyla

değerlendirilmesi ve analizler yapılırken teşvikler, hurda değer ve enflasyon gibi ekileyici faktörler gözönüne alınmalıdır.

Kârlılık oranı yüksek olan yatırımlar için, kredi bulma sorununun olduğu ve teknolojik eskime riskinin yüksek olduğu durumlarda kiralamanın üstünlüğü kaçınılmazdır.

Sonuç olarak finansal kiralama, Türkiye'de henüz gelişme aşamasındadır. Ancak yukarıda belirtilen sınırlayıcı etkenlerin ortadan kaldırılıp, teoride ve uygulamada karşılaşılan sorunların giderilmesiyle kiralama zamanla daha da cazip hale gelecektir.

KAYNAKLAR

- Akça, Ali. "Finansal Kiralama ve Türkiye'de Gelişimi".
Ankara, Hazine ve Dış Ticaret Dergisi, Nisan
1991, sayı no: 8, 1-15s.
- Akgüç, Öztin. Cumhuriyet Döneminde Bankacılık Alanında
Gelişmeler. Ankara, Türkiye Bankalar Birliği
Yayınları, 1975. 110s.
- Akgüç, Öztin. Finansal Yönetim. İstanbul Can Matbaası, 1985.
527s.
- Arıkel, Nazlı. "Finansal Kiralama". Ankara, Hazine ve Dış
Ticaret Dergisi, Mayıs 1986, 39-53s.
- Baş, İ. Melih. "Finansal Kiralama". Ankara. Ekonomide Ankara,
Temmuz-Ankara 1987, sayı: 15, 41-46s.
- Berk, Niyazi. Finansal Yönetim. İstanbul, Bilim Teknik
Yayınevi, 1990, 322-330s.
- Başlıca Ekonomik Göstergeler. B.H.D.T. Müsteşarlığı
Matbaası, şubat, 1994. 203s.
- Clark, Tom. Leasing Finance. London, Euromoney publications
Ltd., 1985, 147s.
- Gerni, Cevat. Dış Ticaretin Finansmanı. TOBB Yayın No Genel:
139, Ar-Ge: 55, Ankara, 1990, 137s.
- Gup, Benton. E. Principles of Financial Management. Newyork,
Jhon wiley&Sons inc., 1987, 516s.
- Kieso, D. E. & Weygand, J. J. Intermediate Accounting. Newyork,
Jhon Wiley&Sons inc., 1980, 1264s.
- Kurb, Burton E. Principles of Financial Management. Texas,
Businnes Publications inc., 1983, 566s.

- Kurb.Burton E.StudyA Guide To Accompany Principles of
Financial Management.Texas, Businnes
Publications inc.,1983, b.19, 186s.
- Kılıç,Zülfikar."Türkiye'de Yeni Bir Finansman Yöntemi:
Leasing".Hazine ve Dış Ticaret Dergisi,satı:10,
Ankara, Kasım,1991, 34-55s.
- Martin,A.Miller.Gaap Guide.Newyork,Harcourt Broce
Jovanovic inc.,,1982, b.26, 48s.
- Mosic,A.N.&Larsen,E.J.intermediate Accounting.Newyork,Mc
Graw HillBook inc.,1982, 831s.
- Okka,Osman."Satın Alma ve Kiralama Kararları".Erciyes Ü.
i.i.B.F.Dergisi,sayı:7, Temmuz,1985, 139-154s.
- Pamukçu,A.B.İşletme Finansmanı.Istanbul,Der Yayınları,
1989, 204s.
- Pekiner,Kamuran.İşletme Denetimi.Istanbul,i.Ü.i.F.
Yayınları, 1988, 654s.
- Schlosser,Michel.Corporate Finance :A Model Building
Approach.Hertfordshire,Prentice Hall
International Ltd.,1992, 330s.
- Şengezer,İskender.Dünyada ve Türkiye'de Leasing.Ankara,39
Sayılı Dış Ticaret Bülteni Eki,1987, 48s.
- Şahin,Hayati."ABD ve Türkiye'de Leasing Uygulamaları ve
Karşılaştırması,Ankara,Vergi Dünyası,sayı:104,
Nisan 1990, 51-61s.
- Tecer,Meral.Yeni Bir Finansman Yöntemi:Finansal Kiralama"
Ankara, Amme idaresi Dergisi,sayı:4,Cilt:21,
Aralık 1993, 107-154s.
- Türko,R.Metin.Finansal yönetim I.Atatürk Üniversitesi
Basımevi Erzurum,1994, 490s.

Uyanık, Senan. Proje Finansmanında Finansal Kiralamanın Rolü-Türkiye örneği-. Ankara, TOBB Yayınları Genel No:138, Ar-Ge:52, 1990. 201s.

Üzeler, Mustafa ve Cansızlar, Doğan. Yatırım ve Finansman sağlamaya yönelik Kiralama (Leasing) Dünya ve Türkiye Uygulaması. Ankara, Araştırma ve Koordinasyon Kurulu Yatın no :1987/287, 1987, 112s.

Viscone, Jerry J. & Roberts, Gordon S. Contemporary Financial Management. Ohio, A Ball & Howell Information Company, 1987, b.19, 659s.

KANUNLAR

Finansal Kiralama Kanunu, Kabul Tarihi :10.06.1985, Sayı: 3226, (Resmi Gazete Tarihi:28.06.1985, No:18795

ÖZGEÇMİŞ

1966 yılında Erzurum'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Erzurum'da tamamladı.

1990 yılında Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümünü bitirdi. 1991 yılında Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yüksek lisansa başladı.

Gazi Osman Paşa Üniversitesi Zile Meslek Yüksekokulunda Araştırma Görevlisi olarak görev yapmaktadır.

Ek 1 : n yılı sonundaki 1,-Tl'nin Bugünkü Değeri

n	1%	2%	3%	4%	5%	6%	7%	8%	9%	10%
1	0.99010	0.98039	0.97007	0.96154	0.95238	0.94340	0.93458	0.92593	0.91743	0.90909
2	0.98030	0.96117	0.94260	0.92456	0.90703	0.89000	0.87344	0.85734	0.84168	0.82645
3	0.97059	0.94232	0.91514	0.88900	0.86384	0.83962	0.81630	0.79383	0.77218	0.75131
4	0.96098	0.92385	0.88849	0.85480	0.82270	0.79209	0.76290	0.73503	0.70843	0.68301
5	0.95147	0.90573	0.86261	0.82193	0.78353	0.74726	0.71299	0.68058	0.64993	0.62092
6	0.94204	0.88797	0.83748	0.79031	0.74622	0.70496	0.66634	0.63017	0.59627	0.56447
7	0.93272	0.87056	0.81309	0.75992	0.71068	0.66506	0.62275	0.58349	0.54703	0.51316
8	0.92348	0.85349	0.78941	0.73069	0.67684	0.62741	0.58201	0.54027	0.50187	0.46651
9	0.91434	0.83675	0.76642	0.70259	0.64461	0.59190	0.54393	0.50025	0.46043	0.42410
10	0.90529	0.82035	0.74409	0.67556	0.61391	0.55839	0.50835	0.46319	0.42241	0.38554
11	0.89632	0.80426	0.72242	0.64958	0.58468	0.52679	0.47509	0.42888	0.38753	0.35049
12	0.88745	0.78849	0.70138	0.62460	0.55684	0.49697	0.44401	0.39711	0.35553	0.31863
13	0.87866	0.77303	0.68095	0.60057	0.53032	0.46884	0.41496	0.36770	0.32618	0.28966
14	0.86996	0.75787	0.66112	0.57747	0.50507	0.44230	0.38782	0.34046	0.29925	0.26333
15	0.86135	0.74301	0.64186	0.55526	0.48102	0.41726	0.36245	0.31524	0.27454	0.23939
16	0.85282	0.72845	0.62317	0.53391	0.45811	0.39365	0.33873	0.29189	0.25187	0.21763
17	0.84438	0.71416	0.60502	0.51337	0.43630	0.37136	0.31657	0.27027	0.23107	0.19784
18	0.83602	0.70016	0.58739	0.49363	0.41552	0.35034	0.29586	0.25025	0.21199	0.17986
19	0.82774	0.68643	0.57029	0.47464	0.39573	0.33051	0.27651	0.23171	0.19449	0.16351
20	0.81954	0.67297	0.55367	0.45639	0.37689	0.31180	0.25842	0.21455	0.17843	0.14864
21	0.81143	0.65978	0.53755	0.43883	0.35894	0.29415	0.24151	0.19866	0.16370	0.13513
22	0.80340	0.64684	0.52189	0.42195	0.34185	0.27750	0.22571	0.18394	0.15018	0.12285
23	0.79544	0.63414	0.50669	0.40573	0.32557	0.26180	0.21095	0.17031	0.13778	0.11168
24	0.78757	0.62172	0.49193	0.39012	0.31007	0.24698	0.19715	0.15770	0.12640	0.10153
25	0.77977	0.60953	0.47760	0.37512	0.29530	0.23300	0.18425	0.14602	0.11597	0.09230

Not : $BD = 1/(1+r)^n$.

Ek 1

n	11%	12%	13%	14%	15%	16%	17%	18%	19%	20%
1	0.90090	0.89286	0.88496	0.87719	0.86957	0.86207	0.85470	0.84746	0.84034	0.83333
2	0.81162	0.79719	0.78315	0.76947	0.75614	0.74316	0.73051	0.71818	0.70616	0.69444
3	0.73119	0.71178	0.69305	0.67497	0.65752	0.64066	0.62437	0.60863	0.59342	0.57870
4	0.65873	0.63552	0.61332	0.59208	0.57175	0.55229	0.53365	0.51579	0.49867	0.48225
5	0.59345	0.56743	0.54276	0.51937	0.49718	0.47611	0.45611	0.43711	0.41905	0.40188
6	0.53464	0.50663	0.48032	0.45559	0.43233	0.41044	0.38984	0.37043	0.35214	0.33490
7	0.48166	0.45235	0.42506	0.39964	0.37594	0.35383	0.33320	0.31392	0.29592	0.27908
8	0.43393	0.40388	0.37616	0.35056	0.32690	0.30503	0.28487	0.26604	0.24867	0.23257
9	0.39092	0.36061	0.33288	0.30751	0.28426	0.26295	0.24340	0.22546	0.20897	0.19381
10	0.35218	0.32197	0.29459	0.26974	0.24718	0.22668	0.20804	0.19106	0.17560	0.16151
11	0.31728	0.28748	0.26070	0.23662	0.21494	0.19542	0.17781	0.16192	0.14756	0.13459
12	0.28584	0.25667	0.23071	0.20756	0.18691	0.16846	0.15197	0.13722	0.12400	0.11216
13	0.25751	0.22917	0.20416	0.18207	0.16253	0.14523	0.12989	0.11629	0.10420	0.09346
14	0.23199	0.20462	0.18068	0.15971	0.14133	0.12520	0.11102	0.09855	0.08757	0.07789
15	0.20900	0.18270	0.15989	0.14010	0.12289	0.10793	0.09489	0.08352	0.07359	0.06491
16	0.18829	0.16312	0.14150	0.12289	0.10686	0.09304	0.08110	0.07078	0.06184	0.05409
17	0.16963	0.14564	0.12522	0.10780	0.09393	0.08021	0.06932	0.05998	0.05196	0.04507
18	0.15282	0.13004	0.11081	0.09456	0.08080	0.06914	0.05925	0.05083	0.04367	0.03756
19	0.13768	0.11611	0.09806	0.08295	0.07026	0.05961	0.05064	0.04308	0.03669	0.03130
20	0.12403	0.10367	0.08678	0.07276	0.06110	0.05139	0.04328	0.03651	0.03084	0.02608
21	0.11174	0.09256	0.07680	0.06383	0.05313	0.04430	0.03699	0.03094	0.02591	0.02174
22	0.10067	0.08264	0.06796	0.05599	0.04620	0.03819	0.03162	0.02622	0.02178	0.01811
23	0.09069	0.77379	0.06014	0.04911	0.04017	0.03292	0.02702	0.02222	0.01830	0.01509
24	0.08170	0.06588	0.05322	0.04308	0.03493	0.02838	0.02310	0.01883	0.01538	0.01258
25	0.07361	0.05882	0.04710	0.03779	0.03038	0.02447	0.01974	0.01596	0.01292	0.01048

Ek 1

n	21%	22%	23%	24%	25%	26%	27%	28%	29%	30%
1	0.82645	0.81967	0.81301	0.80645	0.80000	0.79365	0.78740	0.78125	0.77519	0.76923
2	0.68301	0.67186	0.66098	0.65036	0.64000	0.62988	0.62000	0.61035	0.60093	0.59172
3	0.56447	0.55071	0.53738	0.52449	0.51200	0.49991	0.48819	0.47684	0.46583	0.45517
4	0.46651	0.45140	0.43690	0.42297	0.40960	0.39675	0.38440	0.37253	0.36111	0.35013
5	0.38554	0.37000	0.35520	0.34111	0.32768	0.31488	0.30268	0.29104	0.27993	0.26933
6	0.31863	0.30328	0.28878	0.27509	0.26214	0.24991	0.23833	0.22737	0.21700	0.20718
7	0.26333	0.24859	0.23478	0.22184	0.20972	0.19834	0.18766	0.17764	0.16822	0.15937
8	0.21763	0.20376	0.19088	0.17891	0.16777	0.15741	0.14776	0.13878	0.13040	0.12259
9	0.17986	0.16702	0.15519	0.14428	0.13422	0.12493	0.11635	0.10842	0.10109	0.09430
10	0.14864	0.13690	0.12617	0.11635	0.10737	0.09915	0.09161	0.08470	0.07836	0.07254
11	0.12285	0.11221	0.10258	0.09383	0.08590	0.07869	0.07214	0.06617	0.06075	0.05580
12	0.10153	0.09198	0.08339	0.07567	0.06872	0.06245	0.05680	0.05170	0.04709	0.04292
13	0.08391	0.17539	0.06780	0.06103	0.05498	0.04957	0.04472	0.04039	0.03650	0.03302
14	0.06934	0.06180	0.05512	0.04921	0.04398	0.03934	0.03522	0.03155	0.02830	0.02540
15	0.05731	0.05065	0.04481	0.03969	0.03518	0.03122	0.02773	0.02465	0.02194	0.01954
16	0.04736	0.04152	0.03643	0.03201	0.02815	0.02478	0.02183	0.01926	0.01700	0.01503
17	0.03914	0.03403	0.02962	0.02581	0.02252	0.01967	0.01719	0.01505	0.01318	0.01156
18	0.03235	0.27289	0.02408	0.02082	0.01801	0.01561	0.01354	0.01175	0.01022	0.00889
19	0.02673	0.02286	0.01958	0.01679	0.01441	0.01239	0.01066	0.00918	0.00792	0.00684
20	0.02209	0.01874	0.01592	0.01354	0.01153	0.00983	0.00839	0.00717	0.00614	0.00526
21	0.01826	0.01536	0.01294	0.01092	0.00922	0.00780	0.00661	0.00561	0.00476	0.00405
22	0.01509	0.01259	0.01052	0.00880	0.00738	0.00619	0.00520	0.00438	0.00369	0.00311
23	0.01247	0.01032	0.00855	0.00710	0.00590	0.00491	0.00410	0.00342	0.00286	0.00239
24	0.01031	0.00846	0.00695	0.00573	0.00472	0.00390	0.00323	0.00267	0.00222	0.00184
25	0.00852	0.00693	0.00565	0.00462	0.00378	0.00310	0.00254	0.00209	0.00172	0.00152

Ek 1

n	31%	32%	33%	34%	35%	36%	37%	38%	39%	40%
1	0.76336	0.75758	0.75188	0.74627	0.74074	0.73529	0.72993	0.72464	0.71942	0.71429
2	0.58272	0.57392	0.56532	0.55692	0.54870	0.54066	0.53279	0.52510	0.51757	0.51020
3	0.44482	0.43479	0.42505	0.41561	0.40644	0.39754	0.38890	0.38051	0.37235	0.36443
4	0.33956	0.32939	0.31959	0.31016	0.30107	0.29231	0.28387	0.27573	0.26788	0.26031
5	0.25920	0.24953	0.24029	0.23146	0.22301	0.21493	0.20720	0.19980	0.19272	0.18593
6	0.19787	0.18904	0.18067	0.17273	0.16520	0.15804	0.15124	0.14479	0.13865	0.13281
7	0.15104	0.14321	0.13584	0.12890	0.12237	0.11621	0.11040	0.10492	0.09975	0.09486
8	0.11530	0.10849	0.10214	0.09620	0.09064	0.08545	0.08058	0.07603	0.07176	0.06776
9	0.08802	0.08219	0.07680	0.07179	0.06714	0.06283	0.05882	0.05509	0.05163	0.04840
10	0.06719	0.06227	0.05774	0.05357	0.04973	0.04620	0.04293	0.03992	0.03714	0.03457
11	0.05129	0.04717	0.04341	0.03998	0.03684	0.03397	0.03134	0.02893	0.02672	0.02469
12	0.03915	0.03574	0.03264	0.02984	0.02729	0.02498	0.02287	0.02096	0.01922	0.01764
13	0.02989	0.02707	0.02454	0.02227	0.02021	0.01837	0.01670	0.01519	0.01383	0.01260
14	0.02281	0.02051	0.01845	0.01662	0.01497	0.01350	0.01219	0.01101	0.00995	0.00900
15	0.01742	0.01554	0.01387	0.01240	0.01109	0.00993	0.00890	0.00798	0.00716	0.00643
16	0.01329	0.01177	0.01043	0.00925	0.00822	0.00730	0.00649	0.00578	0.00515	0.00459
17	0.01015	0.00892	0.00784	0.00691	0.00609	0.00537	0.00474	0.00419	0.00370	0.00328
18	0.00775	0.00676	0.00590	0.00515	0.00451	0.00395	0.00346	0.00304	0.00267	0.00234
19	0.00591	0.00512	0.00443	0.00385	0.00334	0.00290	0.00253	0.00220	0.00192	0.00167
20	0.00451	0.00388	0.00333	0.00287	0.00247	0.00213	0.00184	0.00159	0.00138	0.00120
21	0.00345	0.00294	0.00251	0.00214	0.00183	0.00157	0.00135	0.00115	0.00099	0.00085
22	0.00263	0.00223	0.00188	0.00160	0.00136	0.00115	0.00098	0.00084	0.00071	0.00061
23	0.00201	0.00169	0.00142	0.00119	0.00101	0.00085	0.00072	0.00061	0.00051	0.00044
24	0.00153	0.00128	0.00107	0.00089	0.00074	0.00062	0.00052	0.00044	0.00037	0.00031
25	0.00117	0.00097	0.00080	0.00066	0.00055	0.00046	0.00038	0.00032	0.00027	0.00022

Ek 2 : n sayıda yıl süresince sağlanan 1.-TL'nin Bugünkü Değeri

n	1%	2%	3%	4%	5%	6%	7%	8%	9%	10%
1	0.9901	0.9804	0.9709	0.9615	0.9524	0.9434	0.9346	0.9259	0.9174	0.9091
2	1.9704	1.9416	1.9135	1.8861	1.8594	1.8334	1.8080	1.7833	1.7591	1.7355
3	2.9410	2.8839	2.8286	2.7751	2.7232	2.6730	2.6243	2.5771	2.5313	2.4868
4	3.9020	3.8077	3.7171	3.6299	3.5459	3.4651	3.3872	3.3121	3.2397	3.1699
5	4.8535	4.7134	4.5797	4.4518	4.3295	4.2123	4.1002	3.9927	3.8896	3.7908
6	5.7955	5.6014	5.4172	5.2421	5.0757	4.9173	4.7665	4.6229	4.4859	4.3553
7	6.7282	6.4720	6.2302	6.0020	5.7863	5.5824	5.3893	5.2064	5.0329	4.8684
8	7.6517	7.3254	7.0196	6.7327	6.4632	6.2098	5.9713	5.7466	5.5348	5.3349
9	8.5661	8.1622	7.7861	7.4353	7.1078	6.8017	6.5152	6.2469	5.9852	5.7590
10	9.4714	8.9825	8.5302	8.1109	7.7217	7.3601	7.0236	6.7101	6.4176	6.1446
11	10.3677	9.7868	9.2526	8.7604	8.3064	7.8868	7.4987	7.1389	6.8052	6.4951
12	11.2552	10.5753	9.9539	9.3850	8.8632	8.3838	7.9427	7.5361	7.1607	6.8137
13	12.1338	11.3483	10.6349	9.9856	9.3935	8.8527	8.3576	7.9038	7.4869	7.1034
14	13.0038	12.1062	11.2960	10.5631	9.8986	9.2950	8.7454	8.2442	7.7861	7.3667
15	13.8651	12.8492	11.9379	11.1183	10.3796	9.7122	9.1079	8.5595	8.0607	7.6061
16	14.7180	13.5777	12.5610	11.6522	10.8377	10.1059	9.4466	8.8514	8.3125	7.8237
17	15.5624	14.2918	13.1660	12.1656	11.2740	10.4772	9.7632	9.1216	8.5436	8.0215
18	16.3984	14.9920	13.7534	12.6592	11.6895	10.8276	10.0591	9.3719	8.7556	8.2014
19	17.2261	15.6784	14.3237	13.1339	12.0853	11.1581	10.3356	9.6036	8.9501	8.3649
20	18.0457	16.3514	14.8774	13.5903	12.4622	11.4699	10.5940	9.8181	9.1285	8.5136
21	18.8571	17.0111	15.4149	14.0291	12.8211	11.7640	10.8355	10.0168	9.2922	8.6487
22	19.6605	17.6580	15.9368	14.4511	13.1630	12.0416	11.0612	10.2007	9.4424	8.7715
23	20.4559	18.2921	16.4435	14.8568	13.4885	12.3033	11.2722	10.3710	9.5802	8.8832
24	21.2435	18.9139	16.9355	15.2469	13.7986	12.5503	11.4693	10.5287	9.7066	8.9847
25	22.0233	19.5234	17.4131	15.6220	14.0939	12.7833	11.6536	10.6748	9.8226	9.0770

Not : $BD = \frac{n \cdot r}{(1+r)^n - 1}$

Ek 2

n	11%	12%	13%	14%	15%	16%	17%	18%	19%	20%
1	0.0009	0.8929	0.8850	0.3772	0.8696	0.8621	0.8547	0.8475	0.8403	0.8333
2	1.7125	1.6901	1.6681	1.6467	1.6257	1.6052	1.5852	1.5656	1.5465	1.5278
3	2.4437	2.4018	2.3612	2.3216	2.2832	2.2459	2.2096	2.1743	2.1399	2.1065
4	3.1024	3.0373	2.9745	2.9137	2.8550	2.7982	2.7432	2.6901	2.6386	2.5887
5	3.6959	3.6048	3.5172	3.4331	3.3522	3.2743	3.1993	3.1272	3.0576	2.9906
6	4.2305	4.1114	3.9976	3.8887	3.7845	3.6847	3.5892	3.4976	3.4098	3.3255
7	4.7122	4.5638	4.4226	4.2883	4.1604	4.0386	3.9224	3.8115	3.7057	3.6046
8	5.1461	4.9676	4.7988	4.6389	4.4873	4.3436	4.2072	4.0776	3.9544	3.8372
9	5.5370	5.3282	5.1317	4.9464	4.7716	4.6065	4.4506	4.3030	4.1633	4.0310
10	5.8892	5.6502	5.4262	5.2161	5.0188	4.8332	4.6586	4.4941	4.3389	4.1925
11	6.2065	5.9377	5.6869	5.4527	5.2337	5.0286	4.8364	4.6560	4.4865	4.3271
12	6.4924	6.1944	5.9176	5.6603	5.4206	5.1971	4.9884	4.7932	4.6105	4.4392
13	6.7499	6.4235	6.1218	5.8424	5.5931	5.3423	5.1183	4.9095	4.7147	4.5327
14	6.9819	6.6282	6.3025	6.0021	5.7245	5.4675	5.2293	5.0081	4.8023	4.6106
15	7.1909	6.8109	6.4624	6.1422	5.8474	5.5755	5.3242	5.0916	4.8759	4.6755
16	7.3792	6.9740	6.6039	6.2651	5.9542	5.6685	5.4053	5.1624	4.9377	4.7296
17	7.5488	7.1196	6.7291	6.3729	6.0472	5.7487	5.4746	5.2223	4.9897	4.7746
18	7.7016	7.2497	6.8399	6.4674	6.1280	5.8178	5.5339	5.2732	5.0333	4.8122
19	7.8393	7.3658	6.9380	6.5504	6.1982	5.8775	5.5845	5.3162	5.0700	4.8435
20	7.9633	7.4694	7.0248	6.6231	6.2593	5.9288	5.6278	5.3527	5.1009	4.8696
21	8.0751	7.5620	7.1016	6.6870	6.3125	5.9731	5.6648	5.3837	5.1268	4.8913
22	8.1757	7.6446	7.1695	6.7429	6.3587	6.0113	5.6964	5.4099	5.1486	4.9094
23	8.2664	7.7184	7.2297	6.7921	6.3988	6.0442	5.7234	5.4321	5.1668	4.9245
24	8.3481	7.7843	7.2829	6.8351	6.4338	6.0726	5.7465	5.4509	5.1822	4.9371
25	8.4217	7.8431	7.3300	6.8729	6.4641	6.0971	5.7662	5.4669	5.1951	4.9476

Ek. 2

#	21%	22%	23%	24%	25%	26%	27%	28%	29%	30%
1	0.8264	0.8197	0.8130	0.8065	0.8000	0.7937	0.7874	0.7813	0.7752	0.7692
2	1.5095	1.4915	1.4740	1.4568	1.4400	1.4235	1.4074	1.3916	1.3761	1.3609
3	2.0739	2.0422	2.0114	1.9813	1.9520	1.9234	1.8956	1.8684	1.8420	1.8161
4	2.5404	2.4936	2.4483	2.4043	2.3616	2.3202	2.2800	2.2410	2.2031	2.1662
5	2.9260	2.8636	2.8035	2.7454	2.6893	2.6351	2.5827	2.5320	2.4830	2.4356
6	3.2446	3.1669	3.0923	3.0205	2.9514	2.8850	2.8210	2.7594	2.7000	2.6427
7	3.5079	3.4155	3.3270	3.2423	3.1611	3.0833	3.0087	2.9370	2.8682	2.8021
8	3.7256	3.6193	3.5179	3.4212	3.3289	3.2407	3.1564	3.0758	2.9986	2.9247
9	3.9054	3.7863	3.6731	3.5655	3.4631	3.3657	3.2728	3.1842	3.0997	3.1090
10	4.0541	3.9232	3.7993	3.6819	3.5705	3.4648	3.3644	3.2689	3.1781	3.0915
11	4.1769	4.0354	3.9018	3.7757	3.6564	3.5435	3.4365	3.3351	3.2388	3.1473
12	4.2785	4.1274	3.9852	3.8514	3.7251	3.6060	3.4933	3.3868	3.2859	3.1903
13	4.3624	4.2028	4.0530	3.9124	3.7801	3.6555	3.5381	3.4272	3.3224	3.2233
14	4.4317	4.2646	4.1082	3.9616	3.8241	3.6949	3.5733	3.4587	3.3507	3.2487
15	4.4890	4.3152	4.1530	4.0013	3.8593	3.7261	3.6010	3.4834	3.3726	3.2682
16	4.5364	4.3567	4.1894	4.0333	3.8874	3.7509	3.6228	3.5026	3.3896	3.2832
17	4.5755	4.3908	4.2190	4.0591	3.9099	3.7705	3.6400	3.5177	3.4028	3.2948
18	4.6079	4.4187	4.2431	4.0799	3.9279	3.7861	3.6536	3.5294	3.4130	3.3037
19	4.6346	4.4415	4.2627	4.0967	3.9424	3.7985	3.6642	3.5386	3.4210	3.3105
20	4.6567	4.4603	4.2786	4.1103	3.9539	3.8083	3.6726	3.5458	3.4271	3.3158
21	4.6750	4.4756	4.2916	4.1212	3.9631	3.8161	3.6792	3.5514	3.4319	3.3198
22	4.6900	4.4882	4.3021	4.1300	3.9705	3.8223	3.6844	3.5558	3.4356	3.3230
23	4.7025	4.4985	4.3106	4.1371	3.9764	3.8273	3.6885	3.5592	3.4384	3.3254
24	4.7128	4.5070	4.3176	4.1428	3.9811	3.8312	3.6918	3.5619	3.4406	3.3272
25	4.7213	4.5139	4.3232	4.1474	3.9849	3.8342	3.6943	3.5640	3.4423	3.3286

Ek 2

n	31%	32%	33%	34%	35%	36%	37%	38%	39%	40%
1	0.7634	0.7576	0.7519	0.7463	0.7407	0.7353	0.7299	0.7246	0.7194	0.7143
2	1.3461	1.3315	1.3172	1.3032	1.2894	1.2760	1.2627	1.2497	1.2370	1.2245
3	1.7909	1.7663	1.7423	1.7188	1.6959	1.6735	1.6516	1.6302	1.6093	1.5889
4	2.1305	2.0957	2.0618	2.0290	1.9969	1.9658	1.9355	1.9060	1.8772	1.8492
5	2.3897	2.3452	2.3021	2.2604	2.2200	2.1807	2.1427	2.1058	2.0699	1.9352
6	2.5875	2.5342	2.4828	2.4331	2.3852	2.3388	2.2936	2.2506	2.2086	2.1680
7	2.7386	2.6775	2.6187	2.5620	2.5075	2.4550	2.4043	2.3555	2.3083	2.2628
8	2.8539	2.7860	2.7208	2.6582	2.5982	2.5404	2.4849	2.4315	2.3801	2.3306
9	2.9419	2.8681	2.7976	2.7300	2.6653	2.6033	2.5437	2.4866	2.4317	2.3790
10	3.0091	2.9304	2.8553	2.7836	2.7150	2.6495	2.5867	2.5265	2.4689	2.4136
11	3.0604	2.9776	2.8987	2.8236	2.7519	2.6834	2.6180	2.5555	2.4956	2.4383
12	3.0995	3.0133	2.9314	2.8534	2.7792	2.7084	2.6409	2.5764	2.5148	2.4559
13	3.1294	3.0404	2.9559	2.8757	2.7994	2.7268	2.6576	2.5916	2.5286	2.4685
14	3.1522	3.0609	2.9744	2.8923	2.8144	2.7403	2.6698	2.6026	2.5386	2.4775
15	3.1696	3.0764	2.9883	2.9047	2.8255	2.7502	2.6787	2.6106	2.5457	2.4839
16	3.1829	3.0882	2.9987	2.9140	2.8337	2.7575	2.6852	2.6164	2.5509	2.4885
17	3.1931	3.0971	3.0065	2.9209	2.8398	2.7629	2.6899	2.6202	2.5546	2.4918
18	3.2008	3.1039	3.0124	2.9260	2.8443	2.7668	2.6934	2.6236	2.5573	2.4941
19	3.2067	3.1090	3.0169	2.9299	2.8476	2.7697	2.6959	2.6258	2.5592	2.4958
20	3.2112	3.1129	3.0202	2.9327	2.8501	2.7718	2.6977	2.6274	2.5606	2.4970
21	3.2174	3.1158	3.0227	2.9349	2.8519	2.7734	2.6991	2.6285	2.5616	2.4979
22	3.2173	3.1180	3.0246	2.9365	2.8533	2.7746	2.7000	2.6294	2.5623	2.4985
23	3.2193	3.1197	3.0260	2.9377	2.8543	2.7754	2.7008	2.6300	2.5628	2.4989
24	3.2209	3.1210	3.0271	2.9386	2.8550	2.7760	2.7013	2.6304	2.5632	2.4992
25	3.2220	3.1220	3.0279	2.9392	2.8556	2.7765	2.7017	2.6307	2.5634	2.4994